Szerkesztette: Horváth Tibor

A HONVÉD ÉS A HARCÁSZATI SZINTŰ KIS ALEGYSÉGEK (RAJ ÉS SZAKASZ SZINTŰ KÖTELÉKEK) ÁLTALÁNOS HARCÁSZATI GYAKORLATI FELKÉSZÍTÉSE

(oktatási segédlet)

ÁROP – 2.2.21 Tudásalapú közszolgálati előmenetel

A HONVÉD ÉS A HARCÁSZATI SZINTŰ KIS ALEGYSÉGEK (RAJ ÉS SZAKASZ SZINTŰ KÖTELÉKEK) ÁLTALÁNOS HARCÁSZATI GYAKORLATI FELKÉSZÍTÉSE

(oktatási segédlet)

Szerkesztette: Horváth Tibor

Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar
Budapest, 2014

Nemzeti Közszolgálati Egyetem
Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar

Szerzők:
© Haáz Áron, Kocsi János Gyula, Magyar István, 2014

Szerkesztő:
Horváth Tibor

Kiadja:
©Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2014

Minden jog fenntartva. Bármilyen másoláshoz, sokszorosításhoz, illetve más adatfeldolgozó rendszerben való tároláshoz és rögzítéshez a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges.

Olvasószerkesztés, tördelés: Nemzeti Közszolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt.

ISBN 978-615-5305-99-3

Tartalom

Bevezetés **7**

1. Harcászati alapfogalmak, a harcászati alegységek szervezeti felépítése, beosztottak kötelmei **9**
1.1. Alegységek szervezeti felépítése (általános, speciális) 9
1.2 Beosztottak kötelmei állománytábla szerint 10

2. A harctevékenységek általános jellemzői, a katonák, alegységek kiképzése, felkészítése a harcra **19**
2.1 A támadó tevékenységre való felkészítő foglalkozások 19
2.2 Menet végrehajtására való felkészítés 20
2.3 A nyugvásra való felkészítés 22
2.4 Beépített terepen való mozgásra felkészülés 23
2.5 Mozgás nyílt terepen 25
2.6 Behatolási technikák 26

3. Komplex módszerek a katonák gyakorlati kiképzésében **29**

4. Az általánostól eltérő harc és egyéb tevékenységek **35**
4.1 Lesállás 35
4.2 Rajtaütés 40
4.3 Járőrözés 42
4.4 Vállalkozás 43

Befejezés **45**

Felhasznált irodalom **45**

BEVEZETÉS

A jegyzetben található ismeretekkel elsősorban a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar katonai vezetői alapszakán tanuló honvéd tisztjelöltek számára a kis katonai kötelékekben zajló folyamatok könnyebb megértéséhez kívánunk segítséget nyújtani.

A honvéd tisztjelölteken kívül a jegyzet hasznos lehet a katonai metodikai ismeretek elsajátításában is, hiszen a kiképzési foglalkozásokra való felkészüléshez és levezetéshez tartalmaz értékes információkat.

A jegyzet négy főbb részből, fejezetből áll. Az első fejezetben, *„Harcászati alapfogalmak, a harcászati alegységek szervezeti felépítése, beosztottak kötelmei"* részben Kocsi János Gyula hadnagy az Összhaderőnemi Műveleti Tanszék gyakorlati oktatója kifejti a harcászati szintű alegységek funkcionális (harci) szervezeti kereteit és az egyes szolgálati személyek kötelmeit és feladatrendszerét.

A második fejezet szerzője, Haáz Áron főhadnagy, aki szintén az Összhaderőnemi Műveleti Tanszék gyakorlati oktatója. A fejezet, *„A harctevékenységek általános jellemzői, a katonák, alegységek kiképzése, felkészítése a harcra"*, ismereteket nyújt a különböző harcászati foglalkozások (menet, nyugvás, támadás) levezetéséhez, továbbá a *MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain (MOUT)*, U.S. Marine Corps kiadvány alapján a katona városi körülmények közötti harcához ad tudnivalókat.

A harmadik fejezetben, a *„Komplex módszerek a katonák gyakorlati kiképzésében"* részben, Magyar István alezredes az Összhaderőnemi Műveleti Tanszék adjunktusa összegzi a katonai kiképzés módszer- és eszközrendszerével kapcsolatos legfontosabb ismereteket.

A negyedik fejezetben, *„Az általánostól eltérő harc és egyéb tevékenységek"* részben Kocsi János Gyula hadnagy ismerteti a lesállás, rajtaütés, járőrözés és vállalkozással kapcsolatos releváns, a gyakorlati foglalkozásokra történő felkészüléshez szükséges információkat.

Budapest, 2014. június 11.

Dr. habil. Horváth Tibor ezredes (szerkesztő)

1. HARCÁSZATI ALAPFOGALMAK, A HARCÁSZATI ALEGYSÉGEK SZERVEZETI FELÉPÍTÉSE, BEOSZTOTTAK KÖTELMEI[1]

1.1. Alegységek szervezeti felépítése (általános, speciális)

A harcászati szintű alegységek a következő nagyságrendi kategóriákba sorolhatók:
- tűzcsoport (tűzpár);
- raj, kezelőszemélyzet;
- szakasz (tűzszakasz);
- század (üteg);
- zászlóalj (osztály);
- harccsoport.

A tűzcsoport
A tűzcsoport rajból kikülönített (nem önálló) harcászati alegység. A kikülönítése rövid időre, egy adott feladat végrehajtására történik. Létszáma általában 2-4 főből áll.

A kezelőszemélyzet
A kezelőszemélyzet általában rajnak megfelelő harcászati alegység. A harckocsi, tüzérségi eszköz, légvédelmi löveg és más harceszköz, eszköz, állomás szervezetszerű kezelőállománya, létszáma általában: 2-6 fő. A páncélozott szállító harcjárművel felszerelt gépesített lövészraj harcjárművének kezelőszemélyzete (harcjárművezető és toronylövész) rendszerint a lövészraj kötelékébe tartozik.

A raj
A raj a legkisebb harcászati alegység, általában 6-12 főből áll, rendszerint valamilyen szakasz állományába tartozik.
A raj felépítése (változat):
- rajparancsnok;
- rajparancsnok-helyettes;
- harcjármű-irányzó (ha harcjárművel van a raj felszerelve);
- harcjárművezető (ha harcjárművel van a raj felszerelve);
- 2-4 fő lövész (1-2 fő gépkarabélyos, 1 fő páncéltörő gránátvetős);
- 1-2 fő géppuskás.

A szakasz
A szakasz egy parancsnoki rajból (kezelőszemélyzetből) és néhány rajból, (kezelőszemélyzetből) álló harcászati alegység. Rendszerint század (üteg), ritkábban zászlóalj állományába tartozik. A harcoló és néhány harctámogató fegyvernemi alegységnek alapvető alegysége.

A század
A század (üteg) harcászati, fegyvernemi vagy szakalegység, néhány szakaszból, rajból áll. Rendszerint zászlóalj (osztály) vagy dandár (ezred) állományába tartozik, de lehet önálló alegység is.

A zászlóalj
A zászlóalj (osztály) a Magyar Honvédség alapvető harcászati alegysége. Szervezetébe 3-5 század (üteg) és több fegyvernemi és szakalegység tartozhat. Rendszerint dandár (ezred) állományába szervezik, de lehet önálló alegység is.

1 Kocsi János Gyula hadnagy, gyakorlati oktató

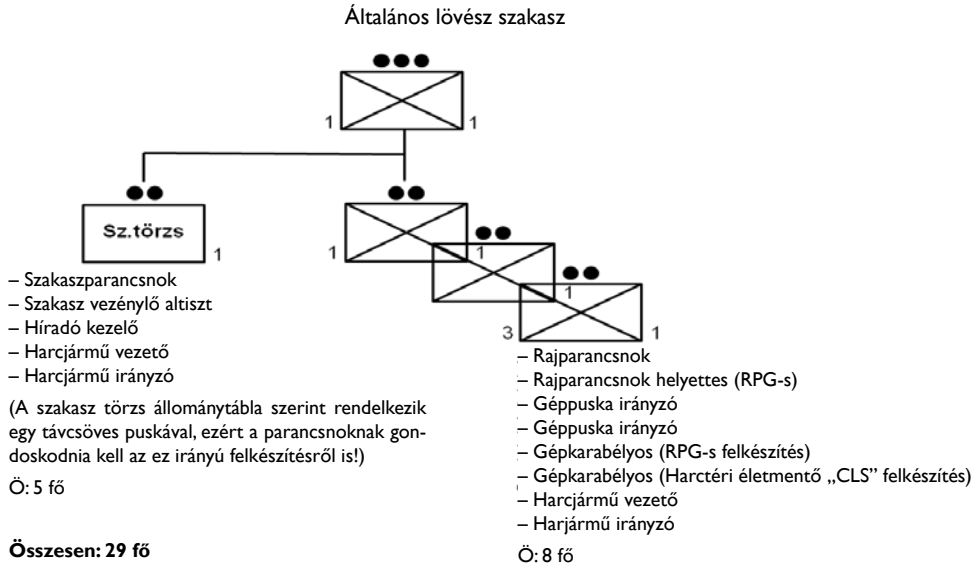
A zászlóalj az a legalacsonyabb vezetési szint, ahol a tűzerő, a manőver, a felderítés és a támogatás egyetlen parancsnok kezében van összpontosítva. A zászlóalj az esetek többségében harccsoportokba szervezve a dandár alárendeltségében tevékenykedik.

A harccsoport

„A harccsoport ideiglenes szervezésű harci kötelék, a feladatától függő összetételű állománnyal. Állományába rendszerint 3-6 szakasz, század és más fegyvernemi és szakalegységek tartozhatnak. Megnevezését a benne többségben lévő alegységek szerint határozzák meg. Lehet lövész-, páncélos- és más harccsoport."[2]

1.2 Beosztottak kötelmei állománytábla szerint

A beosztottak kötelmeinek magyarázatakor az általános lövészszakasz-állománytáblát vesszük alapul. Ez az önálló harcászati egység, ami felszerelésénél, tűzerejénél és létszámánál fogva hatékonyan képes egy komplex harcfeladat megoldására, pl.: területlesállás, vállalkozás.

Parancsnokok kötelmei

Szakaszparancsnok

A szakaszparancsok szolgálati elöljárója a szakasz teljes személyi állományának. Hadnagyi vagy főhadnagyi rendfokozattal rendelkező tiszt. Közvetlenül a századparancsnoknak vagy az adott szervezet szerinti elöljárónak van alárendelve.

A szakaszparancsnok felelős:

- a szakasz harckészségéért;
- az állomány kiképzéséért;
- az erkölcsi-fegyelmi és morális állapotért;
- a pszichikai és harcra történő felkészítéséért;
- a technikai eszközök hadra foghatóságáért és harci készenlétéért;
- a harcfeladat megszabásáért és meghatározott időre történő sikeres végrehajtásáért.

2 Ált/59 A Magyar Honvédség Szárazföldi Haderőnemének Harcszabályzata IV. rész, 2012. 1–20 szakasz

Általános kötelmei:

- minden időben és helyzetben ismerje alárendeltjei helyzetét, tevékenységét és állapotát;
- gondoskodjon a századparancsnok akaratának megfelelő feladat végrehajtásáról;
- folyamatosan kísérje figyelemmel a beosztott altiszti és legénységi állományú katonák szakmai felkészültségét, és tegyen javaslatot továbbképzésükre a századparancsnoknál;
- a századvezetéssel, valamint a szakaszvezénylő altiszttel együttműködve – a lehetőségekhez képest –, igyekezzen megoldani a beosztottjai (szolgálatellátást befolyásoló) problémáit;
- tartsa nyilván a szakasz kiképzési foglalkozáson nyújtott teljesítményét, értékelje azt, és tegyen róla jelentést a századparancsnoknak;
- folyamatosan kísérje figyelemmel a szakasz anyagi készleteit, időben gondoskodjon pótlásukról;
- biztosítsa alárendeltjei szükségleteinek lehetőség szerinti kielégítését.

Harc előtt:

- a szakaszparancsnok folyamatosan kísérje figyelemmel a kialakult helyzetet;
- gyűjtse és dolgozza fel a rendelkezésre álló információkat;
- időben tegyen jelentést az elöljárójának;
- hozza meg elhatározását, és az alárendeltjeinek szabjon feladatokat;
- biztosítsa a végrehajtás feltételeit;
- tartsa folyamatosan harckészen alegységét.

Harcban:

- folyamatosan kísérje figyelemmel a harc menetét;
- időben derítse fel az ellenséget;
- hozzáértően alkalmazza tűzeszközeit, és használja ki a tűzzel való pusztítás eredményeit;
- ne riadjon vissza a nehézségektől, törekedjen az ellenség megsemmisítésére;
- ha szükséges, pontosítsa a korábban meghatározott feladatokat, és követelje meg azok maradéktalan végrehajtását.

A harcban a szakaszparancsnok legfontosabb feladata a tűzvezetés.

A tűzvezetés magában foglalja:

- a földi és légi célok felderítését, és fontosság szerinti értékelését, valamint leküzdési sorrendjüket;
- a leghatékonyabb fegyver- és lőszerfajtának, a tűznem és a tüzelési módnak, valamint a tűzmegnyitás idejének megválasztását;
- a célmegjelölést, a célpont kiválasztását, a tűzparancs kiadását vagy a tűzfeladat meghatározását, a tűz eredményének megfigyelését, és a tűz helyesbítését;
- a tűzzel végrehajtott manővereket;
- a lőszerfelhasználás ellenőrzését.

A szakaszparancsnok a harcot minden esetben a terepen szervezze meg. Ha ezt a körülmények nem teszik lehetővé, akkor a harc megszervezését térképen (vázlaton) vagy terepasztalon tegye meg. Ez esetben a végrehajtó, valamint a megerősítő erők feladatait, amint arra lehetőség van, a terepen kell pontosítania.

A szakaszparancsnok szakaszát rádión vagy vezetékes híradóeszközön, szóbeli parancsokkal, vezényszavakkal vagy jelekkel és jelzésekkel vezesse.

Szakaszvezénylő altiszt

A szakaszvezénylő altiszt a szakasz legtapasztaltabb altisztje. Általában főtörzsőrmester rendfokozatú katona. Ő a szakaszparancsok helyettese, valamint a szakasz rangidős altisztje. Békében és harcban egyaránt segíti és tanácsokkal látja el a szakaszparancsnokot. A parancsnok távolléte vagy akadályoztatása esetén ő vezeti a szakasz tevékenységét.

Felelős:

- a szakasz adminisztratív ügyeiért;
- szakaszon belül a logisztikai ellátásért; valamint a haditechnikai eszközök, felszerelési tárgyak karbantartásáért, hadi használhatóságáért;
- a feladat előtti begyakorlások végrehajtásáért;
- a szakaszparancsnok előzetes intézkedésében meghatározott feladatok végrehajtásáért.

Általános kötelmei:
- ismerje a szakasz feladatát, és bármikor legyen képes átvenni a szakasz vezetését a szakaszparancsnoktól;
- kísérje figyelemmel a szakasz anyagi készleteinek helyzetét és állapotát, szükség szerint időben gondoskodjon pótlásukról;
- irányítsa az alegység napi életét, kiképzését, fizikai felkészítését;
- folyamatosan ellenőrizze a szakasz állományának tevékenységét;
- gondoskodjon a szakaszparancsnok akaratának megfelelő feladat végrehajtásról;
- folyamatosan kísérje figyelemmel a beosztott altisztek szakmai fejlődését, tegyen javaslatot továbbképzésükre a szakaszparancsnoknál;
- ismerje a beosztott katonák családi állapotát, legyen tisztában a szolgálat ellátását befolyásoló problémáikkal, segítse azok megoldását, és képviselje érdekeiket a szakaszparancsnoknál;
- vegyen részt az alegység technikai eszközeinek időszakos technikai kiszolgálási folyamatainak tervezésében és ellenőrzésében;
- a kiképzési foglalkozásokon tapasztaltakról készítsen jelentést, és ezt ismertesse a szakaszparancsnokkal;
- segítsen a szakaszparancsnoknak a kiképzési nyilvántartók és egyéb, ezzel összefüggő minden rendelkezésre álló eszközzel támogassa és segítse a szakaszparancsnok munkáját.

Harc előtt:
- gondoskodjon a szükséges feltöltések végrehajtásáról;
- szervezze meg az egészségügyi kiürítés rendjét;
- kísérje figyelemmel, és javítsa a szakasz erkölcsi, fegyelmi, morális állapotát.

Harcban:
- folyamatosan kísérje figyelemmel a harc menetét;
- időben intézkedjen az felhasznált anyagi készletek, felszerelések pótlására;
- vezesse a biztosító vagy tűztűztámogató alcsoport tevékenységét;
- a szakaszon belül szervezze meg a sérültek, illetve sebesültek hátramozgatását a század sebesültgyűjtő fészkéig;
- az újjászerveződés során szervezze meg a közelbiztosítást;
- szükség esetén intézkedjen meglévő készletek újraelosztásáról.

Raj- (harckocsi-) parancsnok

A rajparancsnok szolgálati elöljárója a raj teljes személyi állományának. Általában törzs- vagy főtörzsőrmesteri rendfokozattal rendelkező altiszt. Közvetlenül a szakaszparancsnoknak van alárendelve.

A raj- (harckocsi-) parancsnok felelős:
- a raj, harckocsi harckészségéért;
- a kiképzésért;
- a raj morális állapotáért;
- az alárendeltjei pszichikai felkészítéséért;
- a fegyverek és technikai eszközök hadrafoghatóságáért;
- a harcfeladatok pontos megszabásáért és meghatározott időre történő sikeres végrehajtásukért;

Általános kötelmei:
- ismerje alárendeltjei helyzetét, elérhetőségét, tevékenységét és állapotát;
- személyesen vezesse a raj kiképzését;
- követelje meg rajától a szabályos, fegyelmezett, alakias katonai magatartást;
- ellenőrizze a szabályos lőszerfelhasználást és a feladatot követően pedig gondoskodjon az ürítettség ellenőrzéséről;
- gondoskodjon a szakaszparancsnok akaratának megfelelő feladat végrehajtásról;
- folyamatosan kísérje figyelemmel a beosztott katonák szakmai felkészültségét, fejlődését, és erről folyamatosan tegyen jelentést a szakaszparancsnoknak;
- mentorként segítse helyettesének parancsnoki felkészülését;
- vegye észre, és kísérje figyelemmel a rajában a katonák szolgálat ellátását befolyásoló problémáit, jelezze a szakaszvezénylő altisztnek, vele együttműködésben lehetőségeinek és jogkörének megfelelően igyekezzen megoldani azokat;

– tartsa nyilván a raj kiképzési foglalkozáson nyújtott teljesítményét, értékelje azt, és tegyen róla jelentést a szakaszparancsnoknak;
– folyamatosan kísérje figyelemmel a szakasz anyagi készleteit, időben gondoskodjon pótlásukról;
– gondoskodjon alárendeltjei szükségleteinek lehetőség szerinti kielégítésről.

Harc előtt:
– a raj-, harckocsiparancsnok időben hozzon elhatározást, majd szabja meg a feladatokat;
– biztosítsa a végrehajtás feltételeit;
– tartsa folyamatos készenlétben raját;
– kísérje figyelemmel a helyzetet, időben tegyen jelentést elöljárójának.

Harcban:
– folyamatosan kísérje figyelemmel a harc menetét;
– időben derítse fel az ellenséget;
– hozzáértően alkalmazza a raj tűzerejét;
– minden rendelkezésre álló erővel és eszközzel gyakoroljon befolyást a harc kimenetelére.

A harcban a rajparancsnok legfontosabb feladata a tűzvezetés.

A tűzvezetés magában foglalja:
– a földi és légi célok felderítését, és fontosság szerinti értékelését, valamint leküzdési sorrendjüket;
– a leghatékonyabb fegyver- és lőszerfajtának, a tűznem és a tüzelési módnak, valamint a tűzmegnyitás idejének megválasztását;
– a célmegjelölést, a célpont kiválasztását, a tűzparancs kiadását vagy a tűzfeladat meghatározását, a tűz eredményének megfigyelését és a tűz helyesbítését;
– a tűzzel végrehajtott manővereket;
– a lőszerfelhasználás ellenőrzését.

„Ne riadjon vissza a nehézségektől, törekedjen az ellenség megsemmisítésére. Ha szükséges, pontosítsa a korábban meghatározott feladatokat és követelje meg maradéktalan végrehajtásukat.

A raj-, harckocsiparancsnok a harcot terepen szervezze meg, ha ez nem lehetséges, akkor térképen (vázlaton) vagy terepasztalon. Ebben az esetben a rajparancsnok a rajba beosztott állomány harcfeladatait, amint arra lehetőség van, a terepen pontosítja."[3]

A rajparancsnok a raját szóban, határozott parancsokkal, vezényszavakkal, jelekkel és jelzésekkel, személyes példával vezesse.

Rajparancsnok-helyettes (Tűzcsoportparancsnok)

A rajparancsnok szolgálati elöljárója – a rajparancsnok kivételével – a raj teljes személyi állományának. Általában őrmesteri rendfokozattal rendelkező altiszt. Közvetlenül a rajparancsnoknak van alárendelve, annak akadályoztatása vagy halála esetén ő veszi át raj vezetését.

A rajparancsnok helyettes felelős:
– a tűzcsoportja harckészségéért;
– a kiképzésért;
– a raj és azon belül a tűzcsoport morális állapotért;
– az alárendeltjei pszichikai felkészítéséért;
– a fegyverek és technikai eszközök hadrafoghatóságáért;
– a harcfeladatok pontos megszabásáért és meghatározott időre történő sikeres végrehajtásukért;

Általános kötelmei:
– minden időben ismerje a raj helyzetét, elérhetőségét, feladatát, tevékenységét és állapotát;
– minden helyzetben legyen képes a raj vezetésének átvételére, a rajparancsnok akadályoztatása, vagy halála esetén ezt haladéktalanul tegye is meg;
– gondoskodjon a rajparancsnok akaratának megfelelő feladat végrehajtásról;

3 Ált/59 A Magyar Honvédség Szárazföldi Haderőnemének Harcszabályzata, IV. rész, 2–3 szakasz

– minden helyzetben legyen példamutató és határozott;
– segítse a rajparancsnokot a raj adminisztratív feladatainak ellátásban;
– folyamatosan kísérje figyelemmel a tűzcsoport anyagi készleteit, időben gondoskodjon pótlásukról;
– gondoskodjon alárendeltjei szükségleteinek lehetőség szerinti kielégítésről.

Tűzcsoportja vonatkozásában a harcban és harc előtt egyaránt a rajparancsnok kötelmeinek megfelelően tevékenykedjen.

A rajparancsnok-helyettes tűzcsoportját élő szóban, szóbeli parancsokkal, vezényszavakkal, jelekkel és jelzésekkel, személyes példával vezesse.

Beosztottak kötelmei

A híradókezelő

– ismerje a szakaszban rendszeresített, valamint rá bízott híradókészüléknek és tartozékainak a működését, korlátait, mindig tartsa azokat üzemkész állapotban;
– tudja a híradóeszközt üzemeltetéshez előkészíteni, lehangolni és üzemeltetni;
– legyen képes a forgalmazás szabályos végrehajtására;
– legyen képes a híradó-berendezés és tartozékai hibáinak gyors felderítésére és a kisebb hibák kijavítására;
– tartson folyamatos ügyeleti szolgálatot a rá bízott híradóeszköznél, rögzítse az azon kapott információkat, majd jelentse a parancsnokának.
– ismerje a gyorsjelentési (METHANE) és igénylési formákat (pl. MEDEVAC), legyen képes azok értelmezésére és elöljáró felé történő jelentésére

Harcjármű- (harckocsi-) vezető

– a harcjárművezető ismerje a páncélozott harcjármű (harckocsi) szerkezetét, kezelésének és a technikai kiszolgálásának szabályait;
– harcászati ismeretei legyenek magas szinten, ismerje helyét a szakasz menet- és harcrendjében;
– tartsa a harcjárművet hadra fogható állapotban, és hozzáértően vezesse minden helyzetben és napszakban;
– időben végezze el a technikai kiszolgálást, és legyen képes kijavítani a kisebb hibákat;
– tudja kezelni a harcjármű (harckocsi) rádióberendezését és a belső beszélgetőberendezést;
– ismerje a harcjármű (harckocsi) tűzoltó és tömegpusztító fegyverek ellen védő berendezéseit;
– ismerje és tudja használni a harcjárműre (harckocsira) szerelhető műszaki eszközöket;
– hozzáértően használja ki a terepet, mozgás közben biztosítsa a tüzeléshez szükséges legjobb feltételeket; folytasson figyelést, jelentse a felderített célokat és a tüzelés eredményét;
– tartsa be a parancsnok által meghatározott sebességet, tér- és távközt, szükség esetén küzdje le a műszaki zárakat, a terep- és vízi akadályokat;
– kísérje figyelemmel az üzemanyag-felhasználást, időben jelentse a raj- (harckocsi-) parancsnokának az üzemanyag 50%-ának, majd 75%-ának felhasználását;
– a jármű meghibásodását (sérülését) azonnal jelentse a raj- (harckocsi-) parancsnokának;
– ismerje a harcjármű- (harckocsi-) felszerelés és fegyverzet vegyi-sugár mentesítésének szabályait;
– ismerje a harcjármű (harckocsi) fegyverzetét, tudjon tölteni, valamint szükség esetén legyen képes tüzelni a harcjármű (harckocsi) fegyverzetével;
– a harcjármű-irányzóval együtt álcázza le harcjárművét;
– a harc közben elakadt vagy megsérült harcjárművet védje meg, ne engedje, hogy az ellenség zsákmányul ejtse. Tegyen meg mindent az eszköz hadrendbe történő mielőbbi visszaérése érdekében.

Harcjármű- (harckocsi-) irányzó

– „ismerje a harcjármű (harckocsi) fegyvereit, az irányzó, a figyelő és felderítő műszereket, tartsa azokat állandóan hadra fogható állapotban;
– ismerje a harcjármű (harckocsi) fegyvereivel történő tüzelés szabályait és tudjon pontosan tüzelni;
– rendszeresen ellenőrizze a fegyverek, az irányzó-, a töltő- és tűzvezető berendezések állapotát, végezze el a technikai kiszolgálásukat, azonnal javítsa ki az észlelt hibákat, és ezt jelentse a harcjármű (harckocsi) parancsnokának;
– ismerje a lőszerek megvizsgálásának, előkészítésének és málházásának szabályait;
– a rajparancsnokkal együttműködve készítse el a tűzvázlatot, készüljön fel az éjszakai és rossz látási viszonyok közötti tüzelésre;
– állandóan figyelje a harcmezőt, időben derítse fel a célokat, és semmisítse meg őket a harcjármű- (harckocsi-) parancsnok parancsára vagy önállóan;

- ha a raj gyalog tevékenykedik, támogassa a fegyvereinek tüzével;
- tudja kezelni a rádiókészüléket és a belső beszélgetőberendezést;
- legyen képes kivezetni a harcjárművet (harckocsit) az ellenség tüzéből a legközelebbi fedezékbe;
- működjön együtt a harcjármű- (harckocsi-) vezetővel a harcjármű (harckocsi) technikai kiszolgálásának végrehajtásában;
- ismerje a harcjármű- (harckocsi-) parancsnok kötelmeit, és szükség esetén, vagy ha a parancsnok nincs a harcjárműben, helyettesítse őt;"[4]
- ismerje a harcjármű- (harckocsi-) felszerelés és fegyverzet vegyi-sugár mentesítésének szabályait;
- legyen képes a toronyfegyver vagy harckocsiágyú beszabályozására, belövésére a lőszabatosság ellenőrzésére;
- a harcjárművezetővel együtt álcázza le harcjárművét (harckocsit);
- a harc közben elakadt vagy megsérült harcjárművet (harckocsit) védje meg, ne engedje, hogy az ellenség zsákmányul ejtse. Tegyen meg mindent az eszköz hadrendbe történő mielőbbi visszaérése érdekében.

Géppuskairányzó

- ismerje fegyverét, annak sajátosságait, mindig tartsa működőképes állapotban;
- legyen képes hatásos tűz kiváltására nappal, éjszaka vagy korlátozott látási viszonyok között egyaránt;
- legyen képes fegyverének belövésére, a lőszabatosság ellenőrzésére;
- ismerje az alegysége harceljárásait, tudja szerepét a harcrendben;
- legyen képes elhárítani a tüzelés közben előforduló akadályokat;
- tudja használni a harcjármű deszantterében elhelyezett műszereket és berendezéseket;
- megszakítás nélkül figyelje a harcmezőt, jelentse a rajparancsnoknak a felderített célokat, a parancsnok parancsára vagy önállóan semmisítse meg őket, kísérje figyelemmel a szomszédokat, és tűzzel támogassa őket;
- segítsen az harcjármű irányzónak a lőszerek előkészítésében és málházásában, a fegyverzeti eszközök technikai kiszolgálásában, a harcjármű vezetőnek pedig a harcjármű technikai kiszolgálásában és javításában;
- a rajparancsnok utasításának megfelelően vagy önállóan válassza ki a számára legmegfelelőbb tüzelőállást;
- ha a rajparancsnok ügyeletes tűzfegyverkezelőnek jelöli ki, semmilyen körülmények között nem hagyhatja el tüzelőállását, pusztítsa a felbukkanó célokat;
- a rajától való kényszerű elszakadás esetén azonnal csatlakozzon a legközelebbi rajhoz, és annak kötelékében folytassa tovább a harcot, majd az első adandó alkalommal térjen vissza a saját rajához.

Gránátvető irányzó (RPG-s)

- ismerje fegyverét, valamint az ahhoz rendszeresített optikai irányzékot, tartsa azokat mindig hadra fogható állapotban;
- folyamatosan figyelje a tüzelés eredményeit és hozzáértően (a fegyver típussajátosságait figyelembe véve) helyesbítse a tüzet;
- tudja használni a harcjármű deszantterében elhelyezett műszereket, berendezéseket;
- legyen képes fegyverének belövésére, a lőszabatosság ellenőrzésére;
- legyen képes elhárítani a tüzelés közben előforduló akadályokat;
- figyelje a harcmezőt, jelentse a rajparancsnoknak a felderített célokat, a parancsnok parancsára vagy önállóan pusztítsa őket;
- a rajparancsnok utasításának megfelelően vagy önállóan válassza ki a számára legmegfelelőbb tüzelőállást;
- önállóan legyen képes a tüzelés kezdő elemeinek meghatározására;
- kísérje figyelemmel a szomszédok tevékenységét, és tűzzel támogassa őket;
- ismerje a gránátok megvizsgálásának és előkészítésének szabályait;
- ismerje az ellenséges páncélozott célok felismerési jeleit, gyenge pontjait, hatékony pusztításának módját, törekedjen ezek kihasználására;
- a rajától való kényszerű elszakadás esetén azonnal csatlakozzon a legközelebbi rajhoz, és annak kötelékében folytassa tovább a harcot;ismerje páncéltörő fegyverét, az irányzó,- figyelő műszert, tartsa állandóan hadra fogható állapotban;
- a rajától való kényszerű elszakadás esetén azonnal csatlakozzon a legközelebbi rajhoz, és annak kötelékében folytassa tovább a harcot, majd az első adandó alkalommal térjen vissza a saját rajához.

4 Ált/59 A Magyar Honvédség Szárazföldi Haderőnemének Harcszabályzata, IV. rész D-1 szakasz

Gépkarabélyos (Lövész)

- ismerje fegyverét, mindig tartsa működőképes állapotban;
- legyen képes hatásos tűz kiváltására nappal, éjszaka és korlátozott látási viszonyok között egyaránt;
- figyelje meg a tüzelés eredményét és hozzáértően helyesbítsen;
- önállóan legyen képes a tüzelés kezdő elemeinek meghatározására;
- legyen képes fegyverének belövésére, a lőszabatosság ellenőrzésére;
- ismerje az alegysége harceljárásait, tudja szerepét a harcrendben;
- legyen képes elhárítani a tüzelés közben előforduló akadályokat;
- tudja használni a harcjármű deszant-terében elhelyezett műszereket és berendezéseket;
- megszakítás nélkül figyelje a harcmezőt, jelentse a rajparancsnoknak a felderített célokat, a parancsnok parancsára vagy önállóan semmisítse meg őket, kísérje figyelemmel a szomszédokat, és tűzzel támogassa őket;
- a géppuskással együttműködve segítsen a harcjárműirányzónak a lőszerek előkészítésében és málházásában, a fegyverzeti eszközök technikai kiszolgálásában, a harcjármű vezetőnek pedig a harcjármű technikai kiszolgálásában és javításában;
- a rajparancsnok utasításának megfelelően vagy önállóan válassza ki a számára legmegfelelőbb tüzelőállást;
- a rajától való kényszerű elszakadás esetén azonnal csatlakozzon a legközelebbi rajhoz, és annak kötelékében folytassa tovább a harcot, majd az első adandó alkalommal térjen vissza a saját rajához.

A mesterlövész

- ismerje a fegyverét, valamint a hozzá tartozó optikai irányzékot tartsa mindig harckész állapotban, és tudjon vele pontosan tüzelni;
- önállóan legyen képes a tüzelés kezdő elemeinek meghatározására;
- legyen képes fegyverének belövésére, a lőszabatosság ellenőrzésére;
- a szakaszparancsnok utasításának megfelelően vagy önállóan válassza ki és rendezze be a számára legmegfelelőbb tüzelőállást, legyen képes annak rejtett megközelítésére;
- legyen képes feladatát rejtetten, nagy pontossággal végrehajtani;
- körültekintően figyelje a harcmezőt, a részére meghatározottak szerint kutassa fel a legfontosabb célokat (tisztek, figyelők, mesterlövészek, tűzeszközkezelők, ejtőernyősök), majd a parancsnok parancsára vagy önállóan semmisítse meg azokat.

A katona általános kötelmei

- aktívan vegyen rész a kiképzési foglalkozásokon, és hatékonyan – tudása és képessége legjavát nyújtva – járuljon hozzá a kiképzés kétpólusú folyamatához;
- folyamatosan végezzen önképzést, és tartsa ismereteit magas szinten;
- a saját szintjének megfelelően ismerje az elöljáró, saját és szomszédos erők feladatát;
- ismerje az ellenség szárazföldi és légi harceszközeinek felismerési jeleit, tulajdonságait, jellemzőit, különösképpen gyenge pontjait;
- a számára kijelölt területen folyamatosan folytasson figyelést, időben derítse fel az ellenséges erőket, majd jelentse a parancsnokának;
- a harcban legyen szívós, és minden lehetséges módon arra törekedjen, hogy az ellenséget megsemmisítse;
- legyen bátor, tanúsítson kezdeményező készséget, és segítse társait a harcban;
- hozzáértően használja ki a harcjármű, harckocsi vagy más tűzeszköz védő- és tűzlehetőségeit, valamint a terepet;
- legyen képes gyorsan és szakszerűen kiépíteni tüzelőállásokat, fedezékeket, lövészárkokat, telepíteni műszaki zárakat, létrehozni akadályokat;
- folyamatosan hajtson végre álcázást, szükség esetén végezzen vegyi és sugárfelderítés, és oltsa el a keletkező tüzeket;
- legyen képes leküzdeni az ellenséges műszaki zárakat, gyalogsági és harckocsiaknákat, akadályokat, szennyezett területeket;
- a harcban védje társait, parancsnokát, annak halála esetén – ha erre kijelölik – vegye át az alegység vezetését;
- harc közben a parancsnoka engedélye nélkül ne hagyja el helyét, sebesülése vagy sérülése esetén, hajtsa végre az ön és kölcsönös elsősegélynyújtást, majd amint lehet, folytassa a feladatot, ha erre nem képes, kússzon fedezékbe, és várja meg a felcsert vagy a harctéri életmentő katonát (Combat Life Saver).

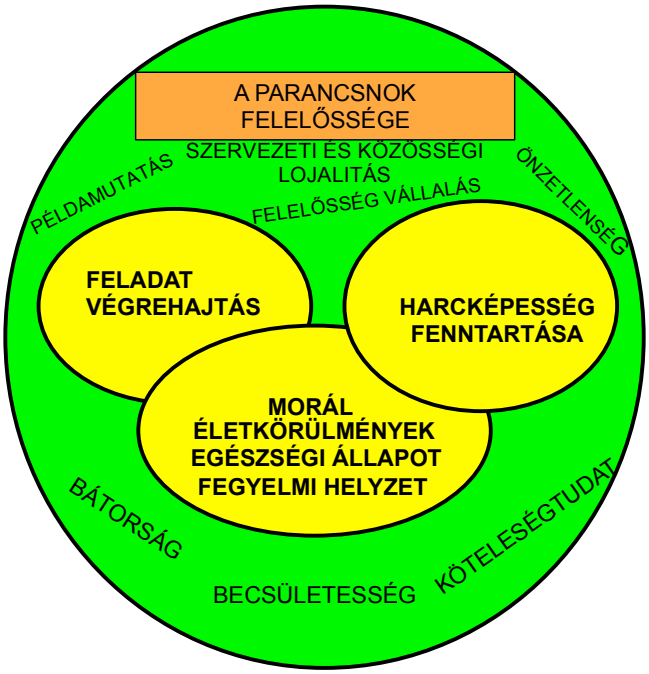
A parancsnok felelőssége és kötelezettségei

A parancsnok felelősségi köre a következő területekre osztható:

- A feladat végrehajtása.
- A harcképesség fenntartása.
- Az állomány fegyelmi, egészségi, morális, állapota.

Ehhez a parancsnoknak a következő tulajdonságokkal kell rendelkeznie:

- példamutatás;
- önzetlenség;
- szervezeti és közösségi lojalitás;
- felelősségvállalás;
- bátorság;
- becsületesség;
- kötelességtudat.

A parancsnok felelőssége (szerkesztette a szerző)

A parancsnok kötelessége, feladatai az alegysége kiképzése és felkészítése során:

- ismertesse meg az alárendeltjeivel a kiképzési tevékenység célját és fontosságát;
- vívja ki beosztottai tiszteletét, és tartassa be a hierarchikus viszonyokat;
- fordítson nagy figyelmet a kiképzések hatékony, és minél életszerűbb körülmények közötti végrehajtására;
- az egyéni képességek és szakmai ismeretek figyelembevételével tervezze meg, és hajtsa végre az alegysége felkészítését;
- a lehetőségek, erőforrások, idő, egyéni képességek és a kiképzési ágnak megfelelően válassza meg a kiképzés módszerét;
- fektessen nagy hangsúlyt a kiképzés nehezített (éjszakai), körülmények között történő végrehajtására;
- legyen példamutató a főbb kiképzési ágakban nyújtott teljesítménye alapján;
- alakítson ki fejlődő közösséget, és irányítsa szakmai, morális fejlődését;
- versenyeztesse beosztottait a különböző kiképzési ágakban, és az alegységen belül tartson fenn egészséges versenyszellemet;
- gondoskodjon arról, hogy a katonák minden kiképzési ágban készség szinten sajátítsák el az ismereteket;
- folyamatosan mérje beosztottai teljesítményét, biztosítson segítséget és lehetőséget a kevésbé jól teljesítő katonáknak a felzárkózáshoz;
- ne engedje, hogy demoralizáló tényezők megzavarják a katonák felkészülését;
- vegye észre az alegységben keletkező bomlasztó viselkedést, és haladéktalanul intézkedjen ellene.

A parancsnok kötelessége, feladatai az alegysége harcának vezetése során:

- legyen higgadt és megfontolt, tetteit átgondolt terv vezérelje;
- alegységét személyes példával és határozott parancsokkal vezesse;
- időben intézkedjen az ellenség felderítésére;
- ha szükséges, pontosítsa az elöljáró által korábban meghatározott feladatokat, és követelje meg a beosztottaitól azok maradéktalan végrehajtását;
- vegye észre a környezet feladatot befolyásoló hatását, és azonnal reagáljon a változásokra;
- az alárendeltjeinek biztosítsa a feladat végrehajtásához szükséges és elégséges információkat, és követelje meg a beosztottaktól a folyamatos információ-visszaáramlást;
- a helyzetnek megfelelően és hozzáértően alkalmazza alárendeltjei és tűzeszközei képességét;
- a lehetőségekhez mérten gondoskodjon beosztottai alapszükségleteinek kielégítéséről;
- tartson fenn szilárd fegyelmet, ne engedje, hogy alárendeltjei akarata megtorpanjon, biztassa és vezesse őket;
- az elöljáróját folyamatosan – arra alkalmas időben – tájékoztassa a kialakult helyzetről, kritikus lőszerfogyásokról, veszteségekről.

A parancsnok mindig időben hozza meg döntéseit, pontosan és érthetően fogalmazza meg a harcparancsát, majd azt időben adja ki. Folyamatosan vezesse, és minden helyzetben motiválja beosztottait. Katonai vezetési ismeretei legyenek magas szinten. Mindig legyen naprakész az általános katonai elvekben és harceljárásokban. Készség szinten tudja a saját szintjének megfelelő harcászati és haditechnikai ismereteket, azok elméleti és gyakorlati fogásait.

A parancsnok által kiadott parancsok legyenek célorientáltak, rövidek, és lényegre törőek. Lényegi tartalma arra fektesse a hangsúlyt, hogy „mit” kell megcsinálni, nem pedig azt magyarázza, hogy „hogyan”. A parancsnok a feladat függvényében adja meg beosztott parancsnokai számára az egyéni hatáskörökön belüli cselekvési szabadságot.

„A bajtársiasságot nem a fehér terítő és ezüst étkészlet mellett tapasztalja meg az ember, hanem vért és verejtéket izzadva, a gyakorló téren!"

2. A HARCTEVÉKENYSÉGEK ÁLTALÁNOS JELLEMZŐI, A KATONÁK, ALEGYSÉGEK KIKÉPZÉSE, FELKÉSZÍTÉSE A HARCRA[5]

2.1 A támadó tevékenységre való felkészítő foglalkozások

A támadás mint fő harctevékenységi forma integráló jellegű, akárcsak a harcászat maga. Összetett elemei miatt fontos, hogy előtte a kisebb intenzitású manővert és tüzet tartalmazó kiképzéseket hajtsuk végre. A menet, nyugvás, védelem megelőző tárgykörök egy fontos feladata, hogy végül a támadásban csúcsosodjanak ki.

Az egyszerűbbtől a bonyolultabb felé haladva kell összeállítani ennek érdekében a felkészítéseket. Erre a kialakítandó összeszokottság elérése miatt is szükség van.A menet begyakorlása a támadás során alkalmazott manőverfajták, -alakzatok miatt szükséges, melyre nyugvásban és azt megelőzően tudnak felkészülni.

A helyzettől és a kapott feladattól függően a támadás végrehajtható védelemben lévő vagy visszavonuló ellenség ellen. A védelemben lévő ellenség ellen a támadás megindítható az ellenséggel közvetlen harcérintkezésben elfoglalt megindulási helyzetből – közvetlen harcérintkezésből –, illetve a mélységből történő előrevonás után – menetből. A támadó ellenség elleni támadás a találkozóharc, a visszavonuló ellenség elleni támadás az üldözés.

A támadás végrehajtható nappal és éjszaka, gyalog, harcjárművön vagy kombináltan. Egyik módja a szervezetszerű támogató eszközök támogatására alapuló, lendületből végrehajtott nem előkészített támadás, a másik az összes elérhető tűzeszközzel, tűztámogatással végrehajtott, részleteiben megtervezett, megszervezett és begyakorolt előkészített támadás.

A támadás négy időszakra bontható fel:
- tervezés és előkészítés;
- az ellenség tűzzel való pusztítása;
- a támadó harc megvívása;
- a kötelék újjászervezése.

A különböző szintű parancsnokok felkészítése tehát a támadás tárgykört megelőzően is az egyszerűbbtől a bonyolultabb felé haladva, majd a támadáson belül is e metódust kell kövesse. A feladatok komplexitásával növekszik a parancsnokok felelőssége és a felkészültségükkel szemben támasztott igény is.

Ezen elgondolás alapján az ellenségtől távolabb, és a kevesebb manővert/manővereket tartalmazó tevékenységek tartoznak az egyszerűbb végrehajtások közé. A parancsnoki felkészítés során arra kell törekedni, hogy az egymásra épülő tárgykörök így teljesedjenek ki a végére.

Ha sorba szeretnénk ezeket tenni, a következő lépcsőzetes elv nyújthat támpontot:
- harcászati alapismeretek;
- szakalap ismeretek;
- harcászatifeladat-feldolgozás;
- parancsnoki munka;
- tantermi terepasztal;
- „Mars" harcászati feladat begyakorlása;
- belső vizsgafeladat;
- külső gyakorlás, rávezető foglalkozások;
- parancsnoki munka, térkép, harcászati okmányok elkészítése;
- párhuzamosan a raj, szakasz szintű begyakorlások;
- harcfeladat modellezése;
- „száraz" begyakorlás;
- harcfeladat végrehajtása csökkentett vaklőszerrel, pirotechnikával;

5 Haáz Áron főhadnagy, gyakorlati oktató

– terepasztalnál, állomány előtt a harcparancs kiadása;
– „MILES”-rendszerrel a feladat végrehajtása, pirotechnikával;
– bevetés utáni kiértékelés (bukó);
– a feladat újbóli végrehajtása nehezített körülmények között, pl. éjszaka

Begyakorlott állomány esetén ezen lépcsőfokok némelyike természetesen tetszés szerint kihagyható, felcserélhető.

A tárgykörök szerint a tevékenységek intenzitását alapul véve a következő felosztást érdemes követni, mely az ellenségtől való távolság és a manőverek bonyolultsága szemszögéből állít fel sorrendet:

– raj, szakasz felderítésben;
– menet, menetbiztosítás;
– nyugvás, nyugvásbiztosítás;
– állóvédelem;
– mozgékonyvédelem;
– mélységből indított támadás;
– találkozóharc;
– harc lakott területen (helységharc, épületharcászat);
– légideszant, megkerülő osztag alkalmazása;
– békefenntartás, nem háborús katonai műveletek;
– éles lövészettel egybekötött harcászati gyakorlat.

Természetesen a különböző tevékenységeknek megvan a maguk speciális jelentősége, ami vonatkozik a parancsnok felkészültségére, a beosztottak kiképzettségére és a speciális felszerelésekre.Ezek biztosítása, megléte, a felkészülés természetesen az adott parancsnok felelőssége (szakasz-, századparancsnok, szakaszaltiszt, vezénylő zászlós).

Néhány tevékenységet megvizsgálva a következő szempontokat kell figyelembe vennünk a kiképzések megtervezésekor, a begyakorlások végrehajtásánál.

2.2 Menet végrehajtására való felkészítés

A menet általános elvei

A menet a csapatmozgások alapvető módja, a csapatoknak menetoszlopokban, utakon és oszloputakon rendszeresített járműveiken, vagy gyalog végrehajtott tervszerű, szervezett mozgása.

A menet végrehajtható, amikor várható az ellenséggel való találkozás, illetve nem áll fenn ennek veszélye.

Irányát tekintve lehet:

– az arcvonal felé (előrevonás);
– az arcvonallal párhuzamos (átcsoportosítás);
– az arcvonaltól hátrafelé (kivonás, visszavonulás).

A menetet mindig rejtetten, általában éjjel vagy rossz látási viszonyok között, az álcázási rendszabályok betartásával hajtják végre. Harc közben — ha szükséges — nappal is végrehajtható.

A menetrend az alegységek menetoszlopokban történő felépítése a menet végrehajtásához. A menetrend biztosítsa:

– a lehető legnagyobb menetsebességet;
– az ellenség szárnyába és hátába irányuló manőverek végrehajtását;
– a harc előtti alakzatba és harcrendbe való gyors szétbontakozást;
– a legkisebb sebezhetőséget a légi támadó eszközök csapásaival szemben;
– a személyi állomány erejének és a technikai eszközök teljesítőképességének megóvását;
– az alegységek szilárd és folyamatos vezetését.

Ha nem áll fenn az ellenséggel való találkozás veszélye, akkor az alegység menetrendje úgy épül fel, hogy biztosítsa:

– a mozgás legkedvezőbb feltételeit;
– a lehető legnagyobb átlagsebességet;
– a személyi állomány legkisebb igénybevételét;
– a technika megóvását.

A kerekes és lánctalpas eszközök külön útvonalon menetelhetnek, a biztosító erők állománya és kiküldési távolsága kisebb lehet.

A parancsnok a főerők élén menetel, illetve ott, ahonnan a legjobban képes vezetni. A légvédelmi eszközök a főerők élén, az anyagi-technikai alegységek a főerők végén menetelnek.

Ha várható az ellenséggel való találkozás, akkor a menetrend függ:
- a kapott feladattól;
- a várható harctevékenység elgondolásától;
- az igénybe vehető menetvonalak számától és minőségétől;
- a rendelkezésre álló eszközöktől, az állomány kiképzettségétől és a kapott megerősítéstől.

A menetrendnek biztosítania kell:
- a menet időre történő végrehajtását;
- az ellenség várható csapásaival szembeni védettséget;
- az alegységek harcképességének megőrzését;
- a harc előtti alakzatba és harcrendbe történő gyors szétbontakozást.

A gépesített lövészalegységet megerősítő harckocsialegység a fő erők élén, a harckocsialegységet megerősítő gépesített lövészalegység általában a harckocsialegységek között szétosztva (azok menetrendjében) a harckocsik előtt menetelnek, vagy kijelölhetők menetbiztosításra. A tüzéralegységek az előőrs mögött, vagy a főerők élén menetelnek, készen az időbeni tüzelőállás-foglalásra és tűzmegnyitásra. A légvédelmi eszközök a menetbiztosítókkal és a főerők élén (a vezetési ponttal együtt) menetelnek. Az anyagi-technikai alegységek a főerők végén menetelnek. (Egyes elemeik beosztásra kerülhetnek a menetbiztosítókhoz.)

Ezek alapján a napi menetteljesítmény:
- vegyes és lánctalpas oszlopok esetén: 250–300 km;
- kerekes oszlopok esetén 300–400 km;
- gyalogmenetnél: 40–50 km;
- sítalpon: 50–70 km lehet.

Az alegységek a menetet egy oszlopban vagy menetcsoportokban hajtják végre. A járművek és az alegységek közötti távköz 25–50 m. (Poros, jeges utakon, rossz látási viszonyok között, meredek emelkedőkön, lejtőkön, kanyarokban, az átlagosnál nagyobb menetsebességnél, az ellenség behatásai alatt célszerű megnövelni.)

Erdős-hegyes terepen és más kedvezőtlen feltételek esetén a menet átlagsebessége és a napi menetteljesítmény csökkenhet. A menetet mindig az adott körülmények közötti lehető legnagyobb sebességgel kell végrehajtani. A menetteljesítményt csökkentheti a menetvonalak romboltsága, a nagy kiterjedésű tüzek, a polgári lakosság mozgása és az ellenséggel való találkozás lehetősége.

A menet közbeni közvetlen biztosítást körkörösen kell megszervezni. A harcjárművekben ez a lőrések és figyelő prizmák felhasználásával történik. Az alegységeknél az első harcjármű előre, a többi jobbra és balra, az utolsó hátrafelé biztosít.

Télen különös figyelmet kell fordítani:
- a technikai eszközök felkészítésére alacsony hőmérsékleti viszonyok közötti üzemeltetésre;
- a terepjáró képességet növelő eszközökkel való ellátásra;
- a személyi állománynál a fagysérülések, hóvakság megelőzésére.

Erdős-hegyes terepen különös figyelmet kell fordítani:
- a fékrendszer, a futómű és a kormánymű működőképességére;
- a nehezen járható terepszakaszok tanulmányozására, leküzdésük sorrendjének meghatározására, a forgalomszabályzás és az elakadt járművek gyors elvontatásának megszervezésére;
- a járművek visszacsúszást és -gurulást akadályozó eszközökkel való ellátására.

A menet közben meghibásodott eszközöket a jobb oldali útpadkára állítják vagy levontatják az útról. A kezelőszemélyzet megállapítja a hiba okát és megkezdi annak elhárítását. Az oszlop végén haladó technikai zárórészleg (javító alegység) segítséget nyújt a hiba elhárításához. Az általa nem javítható eszközöket átadja az elöljáró szervezet technikai zárórészlegének, illetve biztosítja a lemaradt eszközök beérkezését a pihenőkörletbe. A lemaradt járművek az oszlop végére sorolnak be!

A sebesülteket és betegeket elsősegélyben, illetve szaksegélyben részesítésük után elszállítják a legközelebbi segélyhelyre (egészségügyi intézetbe).

A menet szervezett és időben történő végrehajtása, a menetoszlopok mozgásának szabályozása céljából besorolási pontokat, megindulási pontokat (terepszakaszt), szabályzó pontokat (terepszakaszt), pihenőkörleteket jelölnek ki és meghatározzák ezek átlépésének idejét.

Egyórás pihenő: 3-4 óránként kell végrehajtani. A menetvonalon az út jobb oldalára lehúzódva hajtják végre.

Kétórás pihenő: A napi menet második felének megkezdése előtt kell végrehajtani. Az alegységek a menetvonallal párhuzamos utakra húzódnak le alegységoszlopokban. Ekkor hajtják végre az állomány meleg étkeztetését.

Éjjelezés, nappalozás: a napi menet megtétele után az alegységek körleteket foglalnak.

2.3 A nyugvásra való felkészítés

Az elhelyezés területének kiválasztásánál figyelembe kell venni:
- a nyugvás után megoldandó feladatokat;
- a saját és az ellenség helyzetét;
- a terep jellegét;
- a nyugvásbiztosítás lehetőségeit.

Az alegységek elhelyezése a kialakult helyzettől függően történhet:
- táborban (helységeken kívül);
- szállásokban (lakott településeken);
- szállástáborban (vegyes elhelyezésben).

Táborban az alegységet olyan körletben kell elhelyezni, amely biztosítja:
- a rejtett elhelyezést;
- a pusztító csapások elleni védelmet;
- a gyors gyülekezést és besorolást, a manőverek végrehajtását, a körlet több irányban való elhagyását;
- a személyi állomány kényelmes elhelyezését, pihenését;
- kedvező vízszerzési, egészségügyi lehetőségeket, és a kedvezőtlen természeti hatások elleni védelmet.

Az alegységek a körletben a terep védő és álcázó tulajdonságait kihasználva, általában utak mentén, tisztások szélén helyezkednek el. A személyi állomány a járművek közelében rendez be nyílt vagy fedett óvóárkokat, illetve felhasználja a területen meglevő építményeket, elegendő idő esetén fedezékeket és óvóhelyeket épít ki. A harcjárművek, légvédelmi és ügyeletes tűzeszközök részére tüzelőállásokat, a lőszer, üzemanyag és más anyagi-technikai eszköz részére fedezékeket építenek ki.

A táborban az alegységeket, technikai eszközöket, a biztosításra kijelölt erőket, az ügyeletes tűzeszközök tüzelőállásait és a járművek körletbe vezető nyomait gondosan álcázzák.

A harcoló alegységek a körlet szélein (főleg az ellenség megjelenésének várható irányában), az anyagi-technikai biztosítást végző szervezetek általában a körlet középpontjában vagy belső határán (lehetőleg utak és vízszerző hely közelében), a vezetési pontok a körlet közepén helyezkednek el. A légvédelmi eszközök olyan helyen foglalnak tüzelőállást, ahonnan biztosított a körkörös tüzelés az ellenség légi támadó eszközeire. Alegység szinten vegyes légvédelmi tűzcsoportot kell létrehozni, melybe beoszthatóak – a szervezetszerű vagy megerősítő légvédelmi eszközökön kívül – harcjárművek és géppuskák. Részükre meg kell határozni a riasztás jelét, a tüzelőállás helyét és a tüzelés rendjét.

Az ellenség földi támadásának elhárítására rendszabályokat kell foganatosítani. Ebből a célból az alegységek részére tűzszakaszokat jelölnek ki, meghatározzák ezek előkészítésének és elfoglalásának rendjét, a tűzzel és alegységekkel lehetséges manővereket.

Az ellenségtől távol, rövidebb idejű elhelyezésnél az alegységek a menetvonalak mentén és azok közelében levő helységekben kerülnek elhelyezésre.

Lakott településeken az alegységek annak széleihez közel helyezkednek el, fedezékként felhasználják az épületek szilárd pincehelyiségeit, a meglevő óvóhelyeket és földalatti építményeket. A fedezékeket az épületektől távolabb célszerű kiépíteni. *Tilos az alegységeket atomerőművek, veszélyes ipari üzemek, objektumok közelében elhelyezni!*

Az alegység akkor kerülhet vegyes elhelyezésbe, szállástáborba, ha erőinek és eszközeinek csak egy része helyezhető el a lakott településen. Ekkor a többi alegység a lakott terület közelében, arra alkalmas körletben, tábori elhelyezésbe kerül.

A nyugvásra kijelölt körlet elfoglalása:

A kijelölt körlet elfoglalása előtt meg kell szervezni annak szemrevételezését. Az elöljáró által kijelölt szemrevételező (szálláscsináló) csoport állományába általában a zászlóalj nagyságrendű alegységektől egy tisztet, a század nagyságrendű alegységektől egy tiszthelyettest osztanak be. A csoportot az elöljáró törzsből kijelölt tiszt vezeti. A szemrevételező csoportba beosztottak pontosítják az alegységek körleteit, a vezetési pontok helyeit, a légvédelemre kijelölt eszközök tüzelőállásait, az anyagi-technikai alegységek helyét; felderítik és megjelölik a bekötő utakat, fogadják alegységeiket és bevezetik őket a kijelölt körletbe. Tilos az alegységoszlopoknak az utakon állva várni a körletben való elhelyezést!

Erdős-hegyes terepen az alegységeket olyan helyen kell elhelyezni, ahonnan gyorsan kijuthatnak az utakra, illetve szétbontakozhatnak az ellenség támadásának visszaverése érdekében. Kerülni kell az omlás-, kőgörgeteg-, árvíz-, lavinaveszélyes helyeket. A személyi állomány és a technikai eszközök részére fedezékként felhasználhatóak a terephajlatok, a természetes és mesterséges üregek, barlangok. Erdőtűz esetére több utat és átvágást kell előkészíteni a körletváltáshoz. A mentési munkálatokat és a tűzoltást az ügyeletes alegység végzi, de szükség esetén az alegység teljes állománya részt vesz benne.

Télen az alegység elhelyezésére szélvédett, hófúvásmentes körletet kell kijelölni. Kiemelt figyelmet kell fordítani az elhelyezési körletek elhagyásának biztosítására. A személyi állomány melegedésére fűthető fedezékeket kell berendezni, gondoskodni kell a technikai eszközök motorjainak melegen tartásáról. Rendszabályokat kell foganatosítani a személyi állomány meghűlésének, fagyásának, valamint a kipufogógázoktól való mérgezések megelőzésére. A biztosításra kijelölt személyeket gyakrabban kell váltani.

A nyugvás közelbiztosítását körkörösen kell szervezni úgy, hogy az elhelyezési körlethez vezető összes fő- és egyéb megközelítési útvonal és irány le legyen zárva.

A különböző tevékenységeknél tehát számos, egyedi kiképzést kell végrehajtani, begyakorolni.

Kisalegység-szinten az egyéni kiképzettségeket, fejlődési szempontokat kell figyelembe venni.Minél jobban felgyorsul a harc, és közelebb kerülünk az ellenséghez, annál fontosabb a kommunikáció és a fentiek védelme az ellenség tevékenysége elöl.

Bonyolultabb környezetben, lecsökkent távolság esetén a cselekmények és a döntési folyamatok lerövidülnek, megnő a kisalegység-parancsnokok felkészültsége, felelősségük.

2.4 Beépített terepen való mozgásra felkészülés[6]

Addig kell gyakoroltatni őket, amíg már készségszinten művelik. A katonáknak önállóan kell elkerülniük, hogy magukat felfedjék, nyílt terepre tévedjenek; és önállóan kell megtervezniük minden mozgás előtt az útvonalat, illetve a helyet, ahová el akarnak jutni.

A katonák gyakran kényszerülnek ki az utcákra, terekre, ha a házakon belül nem lehet tovább haladni. Ahhoz, hogy megközelítsék a másik épületet, nyílt terepen kell áthaladniuk. Füst, fedező tűz, a fedezékek és az azok adta rejtettség azok a tényezők, amelyeket ki kell használni a katonáknak mozgás közben. Mindig árnyékban kell maradni, a legkevesebbet mutatni magunkból, és gyorsan mozogni egyik pozícióból a másikba. Célszerű egy biztos helyről alaposan körülnézni, megállapítani, melyek lehetnek a következő alkalmas helyek, ahová mehetünk. Ha eldöntöttük, gyorsan átmozgunk oda. Ha mozgás közben rálőnek a katonára, annak a fedezői tudják azonnali tűzzel támogatni.

1. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

Átmászni egy falon

Meg kell győződni először arról, hogy a túloldal biztonságos-e. Fel kell kapaszkodni, és a fejünket kidugni, hogy körbetekinthessünk. Ha tiszta a terep, úgy gördülünk át minél gyorsabban, hogy minél kevesebbet mutassunk magunkból.

Kipillantani egy sarok mögül

A sarok mellett állva, térdelve először is arra vigyázzunk, ne lógjon ki semmilyen felszerelés, sem a fegyverünk csöve a fal mögül. Gyorspillantással ki tudunk tekinteni a fal mögül úgy, hogy ne tegyük ki magunkat túlságosan az ellenség tüzének. Az egyik legbiztonságosabb módszer, ha lefekszünk, a fegyverünket maguk elé helyezzük, a testünkre merőlegesen, abba az irányba, amerre nézni akarunk majd. A fegyverünket a könyökünkön támasztjuk meg. A lábfejünk megmozdításával előre tudjuk magunkat mozdítani, úgy hogy a sarok mögül csak a fegyverünk, az alkarunk, a sisakunk, az arcunk látszik ki, mindez a földön, amire az ellenség valószínűleg nem számít.

2. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

6 Ez az alfejezet a MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain (MOUT), U. S. Marine Corps, DEPARTMENT OF THE NAVY Headquarters United States Marine Corps, Washington, DC, 1998. kiadványa szerint készült. http://modernsurvivalonline.com/Files/books/fm/mcwp3353.pdf 2014. június 12.)

FONTOS! Az ellenség lövedékei, főleg a nehézfegyverekből kilőtt lövedékei átüthetik a saroknál a falat, így minket is eltalálhatnak. Ha lőnek ránk, és egy sarok mögött helyezkedünk, menjünk egy kicsit hátrébb, vagy feküdjünk le, és a fent említett módszerrel dugjuk ki a fegyverünket, és viszonozzuk a tüzet.

FONTOS! Amikor így tüzelünk, vigyázzunk arra, hogy a gépkarabélyból kiröpülő hüvely ne sértsen meg minket az arcunkon, szemünkön (pl. az AK gépkarabély jobbra veti ki a hüvelyt).

Elmozgás ablakok előtt

A katonáknak kerülniük kell, hogy testüket, fejüket felfedjék egy épület ablaka előtt, miközben a fal mellett haladnak. A bent lévő ellenség úgy lőheti le a katonát, hogy közben fel sem fedi a pozícióját. Mikor odaérnek az ablakhoz, húzzák össze magukat, és görnyedt járásban haladjanak el az ablak előtt.

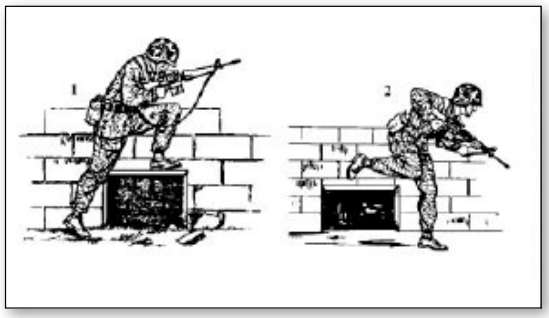
A pinceablakoknál nem szabad elhaladni, még rohanva sem, mert bentről ellőhetik a lábunkat. Át kell lépni vagy ugorni a pinceablak felett.

Van egy módszer arra, hogy úgy haladjunk el az ablak előtt, hogy közben biztosítsuk azt. Két katona kell hozzá: az egyik biztosítja az ablakot, a másik pedig a haladási irányba tart előre. Az ablaknál biztosító szeletelve halad előre, miközben végig a holtterekre tart célra, ha valaki felbukkan, azonnal lelövi.

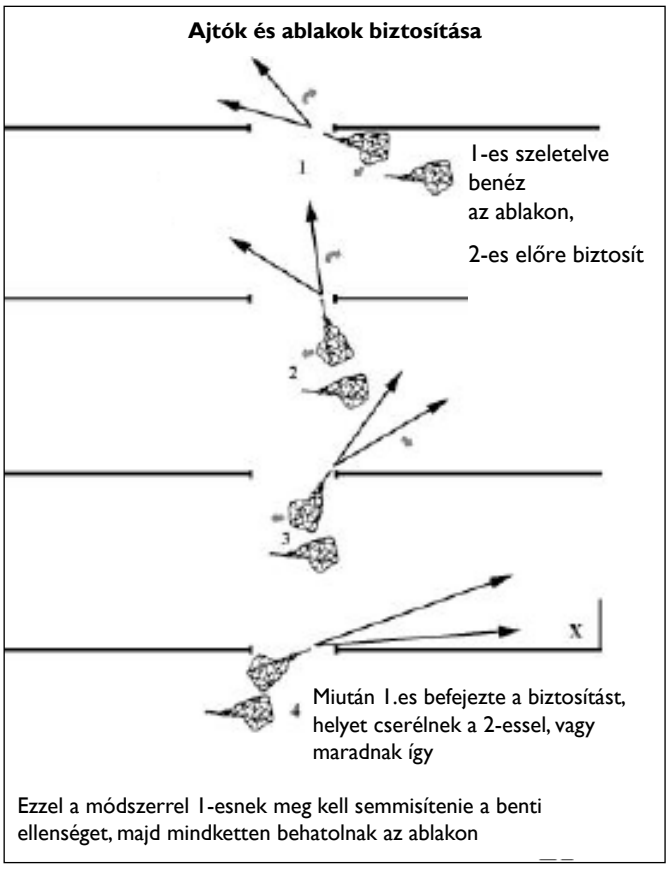
A másik katona kicsit lehagyja őt, és biztosít előre. Ha elhaladtak az ablak előtt, a sorrend és szerepek megcserélődnek a következő ablakig.

3. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

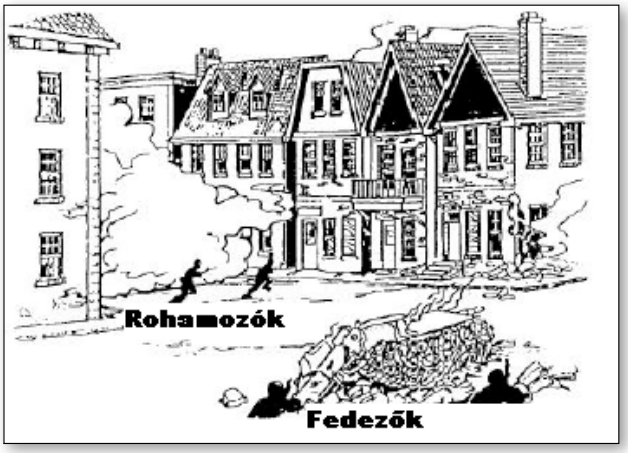
4. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

5. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

2.5 Mozgás nyílt terepen

Ha lehetséges, mindig maradjunk távol a nyílt terektől, például út, tér, park stb. Itt vagyunk a legsebezhetőbbek, az ellenség tűzeszközei itt kis számban is sok erőinket tudják harcképtelenné tenni. Nem mindig tudunk azonban fedett területen, épületben haladni, ki kell ilyenkor menni a nyílt terepre. Amikor az épület fala mellett mozgunk, árnyékban kell maradni, fedezékről fedezékre kell mozogni, mindig megtervezve a következő fedezék helyét. Ködgránátok, fedező tüzek használatával lehet az ellenség tűzvezetését zavarni. Egy ház megrohamozásához általában valamilyen nyílt területen kell átrohanni. A rajparancsnok helyezze el a fedező tűzcsoportot, tűzpárt, majd azok fogják le fedező tűzzel a felderített ellenséget. Majd a rohamozók két csoportban (tisztogatók és biztosítók) rohamozzák meg az épületet. Először az egyik jusson el a célépület kijelölt részéig, ott biztosítson, majd jöhet a másik csoport, aki a behatolást fogja végezni. Vigyázni kell arra, hogy mozgás közben ne tömörüljünk, így zsíros célt mutatva az ellenségnek.

6. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

Fegyverfogások

A beépített terepen vívott harc közben a katona gyakran kerülhet olyan helyzetbe, hogy váratlanul nagyon közeli célt kell leküzdenie. A fegyvert tehát úgy kell tartania, hogy bármikor késedelem nélkül használhassa azt. Az alábbiakban felsorolunk néhány hasznos fegyverfogást.

7. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

8. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

Taktikai fogás

Akkor használjuk, amikor közvetlen veszély nem fenyeget. Könnyű fogás, és ha kell, gyorsan át tudunk fogni célra tartásra. A fegyver válltámasza a könyökhajlatunkba van fektetve, míg a mellső markolatnál úgy fogjuk a másik kezünkkel, hogy a fegyvercső 45 fokos szögbe fölfelé, az ellenséges irány felé nézzen.

Készenléti fogás

Akkor hordjuk így a fegyvert, amikor az ellenség felbukkanása valószínű. Ebből a fogásból gyorsabban tudunk célra tartani az ellenségre, mint a taktikai fogásból. A fegyver válltámasza a vállgödrünkhöz van szorítva, és a mellső markolatot úgy fogjuk, hogy a fegyver csöve 45 fokos szögben a föld felé, az ellenséges irányba nézzen.

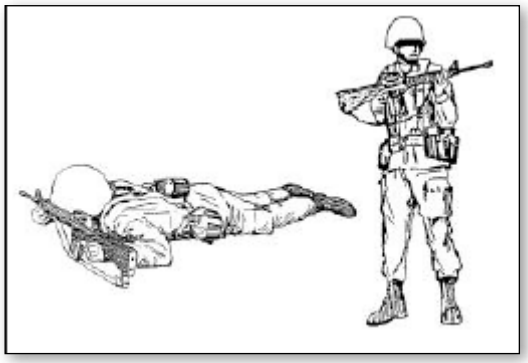
9. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

Célrátartás

Akkor használjuk, amikor kapcsolatba lépünk az ellenséggel. A fegyver válltámasza a vállgödrünkbe van szorítva, és a mellső markolatot úgy tartjuk, hogy a fegyvercső egy vonalban legyen az ellenséggel.

„Rövid" fogás

A helységharcban a körülöttünk lévő hely méretei miatt a gépkarabélyok nem használhatóak annyira kényelmesen és praktikusan, mint pl. a géppisztolyok. A gépkarabélyok túl hosszúak lehetnek szűk helyeken. Ezért annyit változtatunk a dolgon, hogy a fogásokat nem változtatjuk, csak a válltámaszt ráfektetjük a vállunkra. Így megrövidítettük a fegyvert, viszont nem leszünk képesek vele célzott lövéseket leadni, mert nem tudjuk normálisan kialakítani a csapott célgömböt.

10. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

2.6 Behatolási technikák[7]

Törekedni kell arra, hogy egy olyan helyet válasszunk ki az épületnél, ahol nem látják a védők a behatolást. A rohamozó alcsoport füstöt használ, amíg eljut fedező tűz mellett az épületig. Itt robbantsanak rést a falba, majd 1-2 kézigránát bedobása után kezdjék meg a behatolást.

Felső emeletek

Mivel már tárgyaltuk, hogy fölülről lefelé könnyebb a helyiségharcot vívni, kezdjük ezzel a résszel, azaz a felső emeletekkel. Ide a tetőről vagy a szomszédos épületek ablakaiból, párkányairól juthatunk. Ha túl nagy magasságok akadályoznak minket, használjunk létrát vagy kötelet, amely egy kampóra van erősítve.

11. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

Létra

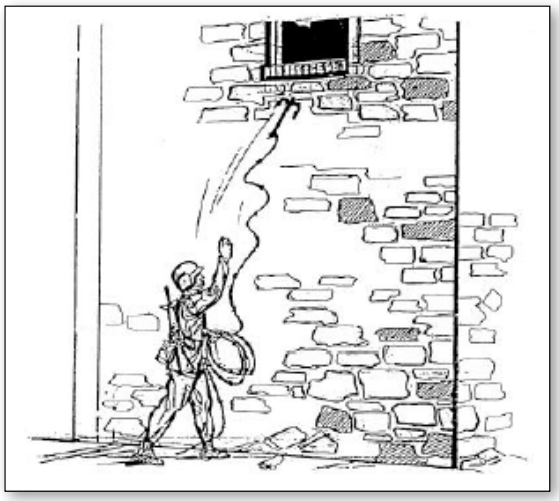
A településeken általában majdnem mindegyik háztartásban megtalálható eszköz. Ha nincs kéznél, a környezetünkben található faanyagokból, például deszkákból összeácsolhatunk egyet.

Kampós kötél

Az ilyen kötélnek masszívnak, könnyen hajíthatónak kell lennie, és olyan kampókkal kell rendelkeznie, amely beakad az ablakpárkányba. 1 lábanként (30,45 cm) csomót kötünk rá, hogy a mászás könnyebb legyen.

Amikor használni akarjuk a kötelet, olyan közel kell állni a házhoz, amennyire lehetséges, így nem kell messzire dobni azt, és nem tesszük ki magunkat teljesen az ellenség tüzének.

Bizonyosodjunk meg arról, hogy a kötél elég hosszú ahhoz, hogy elérjük vele az ablakot. Az egyik kezünkben (a jobb kezünkben) tartsuk a kampót és a kb. 20-30 cm-nyi kötelet. A másik kezünkben tarjuk a kötél többi részét, karikába szedve, lazán. Könnyedén meglóbáljuk a jobbik kezünkben lévő kampós részt, majd amikor elengedjük, a bal kezünkkel is ugyanezt tesszük, mire a kötél kiegyenesedik.

12. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

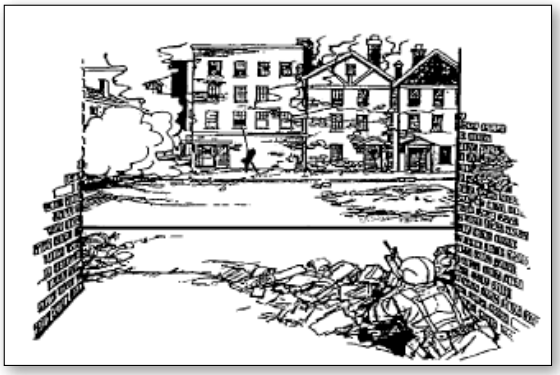
7 Ez az alfejezet a MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain (MOUT), U.S. Marine Corps, DEPARTMENT OF THE NAVY Headquarters United States Marine Corps, Washington, DC, 1998. kiadványa szerint készült. http://modernsurvivalonline.com/Files/books/fm/mcwp3353.pdf 2014. június 12.)

Ha a kampók beakadtak az ablakba vagy a tetőperembe, húzzuk meg erősen egy párszor, vagy terheljünk rá, így kideríthetjük, hogy stabilan rögzült-e vagy sem. Ha ablakra dobtuk, húzzuk oldalra a kötelet, s vele a horgot is az ablak valamelyik sarkába. Ennek az értelme az, hogy jobban rögzülhessen, valamint amikor mászunk föl a falon, és az ablakok előtt haladunk el, ne mutassuk magunkat teljesen.

A kampós kötéllel való bejutás a fölsőbb emeletekre a legkevésbé kedvelt a bejutási technikák közül. Csak végső esetben használjuk, és akkor is csak olyan helyen, amely védve van az ellenségtől, például a célépülettel szomszédos épületnél (lehetőleg a tetőn át lehessen majd jutni a célépület tetejére), amely rejtettséget és fedezéket biztosít.

A fal megmászása

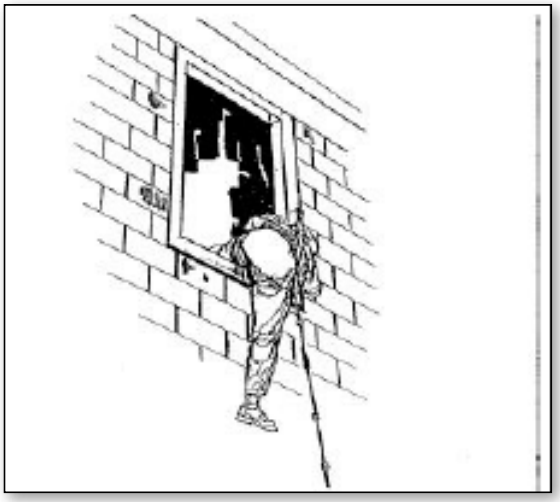
Amikor arra kényszerülünk, hogy ellenséges tűz alatt másszunk, mindenképpen biztosítani kell a fedező tüzet a mászó számára, és minden lehetséges álcázást ki kell használni. Mesterséges ködfüggönnyel és megtévesztő mozgásokkal megnövelhetjük a sikeres feljutás esélyét. Amikor köddel dolgozunk, természetesen figyelembe kell venni a széljárást.

13. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

Amikor meg kell közelíteni ellenséges tűz alatt a célépületet – és ez azt jelenti általában, hogy nyílt terepen kell átrohanni – a legsebezhetőbbek vagyunk. A legnagyobb tűzerejű fegyvereinkkel, támogató fegyverekkel (géppuska, gránátvető) le kell fogni, vagy ha lehet, meg kell semmisíteni az ellenséget.

Ha a katona már fölfelé halad a falon, de a cél előtt alacsonyabb emeleteken elhelyezkedő ablakok vannak, meg kell próbálnia minél kevesebbet mutatnia magából, mivel ha odabent ellenség van, könnyűszerrel lelőheti. Mászás előtt a fegyvert ki kell biztosítani, és a szíjánál fogva a vállra akasztja, úgy hogy ha kell, mászás közben egy kézzel előre tudja szegezni, és tüzelhessen vele.

14. ábra (forrás: MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain)

Amikor behatolunk egy helységbe, mindig a gránát megy be először. Csakhogy ez nem ilyen egyszerű, miközben kötélen mászunk. Ha nem vagyunk bekötve, egy kézzel is erős fizikumot igényel, hogy tartsuk magunkat, főleg, ha rajtunk van a felszerelés is; de kibiztosítani a gránátot csak két kézzel lehet. Igaz, ez függ a gránát típusától is, de most csak a Magyar Honvédségben rendszeresített 96M támadó kézigránátról szólunk. Az amerikai tengerészgyalogság (USMC) városharcról írott kézikönyve (MOUT) azt írja erről, hogy mászás előtt meg kell lazítani a gránát biztosító sasszegét, de ez nem teljesen biztonságos. Célszerűbbnek mutatkozik inkább fedező tűzzel lefogni az ablak mögötti helyiséget, ha dobótávolságon belül van. Körültekintőnek kell lenni ilyenkor, mert a falról visszapattanó gránát veszélyes lehet ránk nézve, így azonnal fedezékbe kell húzódni és szükség esetén akár RPG-t alkalmazani.

Amikor a katona bemászik az ablakon, mutasson minél kisebb célt. Először két kézzel kapaszkodjon meg a párkányban, majd húzza fel magát. Először a fejét dugja ki (be), bizonyosodjon meg afelől, hogy tiszta a terep, majd lendítse fel és akassza be a lábát a párkányba, ezután gördüljön át.

Ezek alapján is megállapítható, hogy akár még az ellenséggel való találkozás elkerülése esetén is mennyi speciális tényező befolyásolja a feladatunkat.Ez hatványozottan előfordul ellenséges környezetben, nehezített körülmények között (éjszaka, erdős-hegyes területen, beépített területen).

Békeidőben a maximális időt és lehetőséget fel kell tudni használni ennek érdekében, az egyszerűbbtől a bonyolultabb feladat végrehajtásának módszerét követve. Ez magában takarja a fokozatosság elvét is, az egyes harcos és a különböző csoportok fokozatosan sajátítják el az új ismereteket, kapják a terhelést.

3. KOMPLEX MÓDSZEREK A KATONÁK GYAKORLATI KIKÉPZÉSÉBEN[8]

Az elmúlt évtizedben a Magyar Honvédség állandó szerkezeti változásai szinte lehetetlenné tették a katonai kiképzés eddig bevett gyakorlatának a folytatását. A felkészítés és a kiképzés hangsúlya a nagyszabású gyakorlatok tervezéséről és végrehajtásáról áttolódott az egyes katonák és a kis alegységek, alegységek felkészítésére. A katonai oktatási intézményekben, főleg a tisztképzésben az elméleti és gyakorlati képzés aránya jelentősen eltorzult és a továbbiakban is az elméleti oktatás növelése felé halad. Ennek okait nem kívánom ebben a cikkben fejtegetni, inkább szeretném arra felhívni a katonai képzéssel, kiképzéssel foglalkozó kollégák figyelmét, hogy a kevés gyakorlásra, gyakorlati felkészítésre rendelkezésre álló időt hogyan tudják még hatékonyabban és ésszerűbben felhasználni. Véleményem szerint erre annál is inkább szükség van, mert a tisztképzésben az átalakított tematikákból a kiképzés gyakorlati módszertanát szinte teljes mértékben kivették.

A katonai kiképzés módszer- és eszközrendszere

A katonai kiképzés módszer- és eszközrendszere a módszerek, eljárások, megoldások, formák és eszközök egész rendszerét foglalja magában, többek között azokat az elemeket, amelyeket az oktatáselmélet több változatban említ és különböző szempontok szerint csoportosít és sorol fel.

„Az oktatási módszerek – a didaktika szerint – nem egyebek, mint az egyes didaktikai feladatok realizálását biztosító eljárások, melyek alkalmazása – szinte kivétel nélkül – nem önállóan, nem egyenként, hanem egymással összhangban történik."[9]

a) Az ismeretközlés metodikai elemei
Előadás
Vita
Beszélgetés
Magyarázat
Szeminárium
Ismétlés
Irányított önálló feldolgozás
Ellenőrzés

b) A gyakorlás metodikai elemei
Eszközkezelés, gyakorlás
Funkcionális gyakorlás
Telepítés
Jármű-, harcjárművezetés
Alaki gyakorlás
Szakalaki gyakorlás
Harcászati gyakorlás
Csoportos foglalkozás
Lőelőkészítő foglalkozás
Lövészet
Harcászati gyakorlat
Harcászati gyakorlat éles lövészettel

c) Az oktatás szervezeti formák
Egyéni kiképzés
Szakcsoportos kiképzés
Kiscsoportos kiképzés
Kezelői kiképzés
Kötelékkiképzés
Komplex kiképzés

d) A kiképzés eszközei
Tábla, számítógép (ppt)
Audiovizuális eszközök
Oktatási segédeszközök
Tablók, makettek
Terepasztalok
Metszetek
Mozgókép, videó
Oktatóprogramok
Gyakorló berendezések
Trenazsörök
Eszközszimulátorok
Csapatvezetési szimulátorok
Eredeti harceszközök

e) Kiképzési bázisok
Tanterem
Laboratórium
Tanműhely
Szaktanterem, kabinet
Telephely, szín
Gyakorlópálya
Gyakorlótér
Lőtér
Terep

8 Magyar István alezredes, egyetemi tanársegéd

9 Nyt. szám: 267/309 *A katonai kiképzés módszertana kézikönyv*. A Magyar Néphadsereg kiképzési főfelügyelőség kiadványa. Bp., 1986.

A katonai kiképzés módszer- és eszközrendszere, az elemek áttekintése

A kiképzendőkben a jártasságok, készségek stb. kialakításához meg kell találni a metodikai elemek, a szervezeti formák és eszközök összhangját és ehhez hozzá kell rendelni a szükséges (lehetséges) bázisokat, valamint a kiképzési célok eléréséhez szükséges időmennyiséget.

Így a helyes oktatási módszer kiválasztásához az alábbiak szerint járjunk el.

Tisztázni kell:

- az adott foglalkozás célját és tartalmát;
- a kiképzendők összetételét, előzetes ismereteit;
- a kiképzendők várható beosztását (parancsnoki vagy végrehajtói);
- a tananyag jellegét, bonyolultságát, elemekre bonthatóságát, előzetes ismeretigényét;
- az elsajátítás szintjét (ismeret, jártasság, készség, képesség).

Meg kell határozni a kiképzési cél függvényében**:**

- a foglalkozás(ok) tárgyköreit;
- a levezetés, gyakorlás rendjét;
- a kiképzési idő kereteit és elosztását;
- az oktatástechnikai eszközöket;
- az eredmény ellenőrzésének, mérésének (normafeladat) rendjét.

A harc összetettsége és bonyolultsága megköveteli, hogy a felkészítés és kiképzés során folyamatosan törekedjünk a komplex jellegű foglalkozások tervezésére és végrehajtására. A komplex jelleggel erősíthetjük és rászoktathatjuk a kiképzendőket a figyelem összpontosításának és megosztásának képességére.

A gyakorlás

A gyakorlás a meglévő ismeret(ek) ismételt céltudatos felhasználása, alkalmazása, elméleti és gyakorlati feladatmegoldásokban. Fontos a gyakorló és a gyakoroltató (kiképzendő és kiképző) együttműködésében az ellenőrzés, a hibák kijavítása, a jó megoldások, folyamatok megerősítése. A gyakorlások során megkülönböztetünk gyakorlati, intellektuális és kombinált tevékenységet.

A gyakorlás mint folyamat az alábbi lépésekre bontható.

- a tevékenység bemutatása magyarázat kíséretében;
- a tevékenység első végrehajtása a kiképzendők által;
- a tevékenység ismételt végrehajtása először ütemenként, részenként, a hibák javításával;
- összefüggő végrehajtás a kiképző állandó ellenőrzése mellett;
- összefüggő végrehajtás a társak ellenőrzése mellett
- önálló, elvárt gyorsaságú végrehajtás önellenőrzés mellett;
- a végrehajtás ellenőrzése (normafeladat végrehajtása).

A kiképzők és a kiképzendők tevékenysége mint kölcsönös és egybehangolt folyamat megköveteli a kiképzendők aktív részvételét a foglalkozásokon. Ebben a folyamatban a kiképző mint ismeretátadó általában az alábbiak szerint vesz részt:

- időben felkészül a foglalkozásra;
- megtervezi, megszervezi és biztosítja a foglalkozás feltételeit;
- kifejti és magyarázza a foglalkozás elméleti (fő) részét;
- szemlélteti és bemutatja a folyamatokat;
- rendszeresen meggyőződik az anyag megértéséről (visszacsatolás);
- megszabja a gyakorlás rendjét, követelményeit, gyakoroltat;
- ellenőrzi a végrehajtást, javítja a hibákat, megerősíti a jó végrehajtást;
- részenként és összességében is értékeléseket hajt végre;
- motivál, ösztönöz.

A kiképzendő mind ismeretszerző (befogadó) általában az alábbiak szerint vesz részt.

- felkészül a foglalkozásra, átismétli a megelőző foglalkozás anyagát;
- a közölt ismeretek rögzítése (jegyzetek készítése);
- ismeretek felfogása, megértése, bevésése (elmélet tanulása, gyakorlati fogások kipróbálása, végrehajtása);
- gyakorlás, a folyamatok végrehajtása többször, hiba nélkül;
- jártasság, készség megszerzése;
- önképzés, ismeretanyag önálló bővítése;
- önellenőrzés;
- alkalmazás.

Gyakorlati foglalkozások
A gyakorlati foglalkozásokat megelőzi az elméleti felkészítés az egyszerű előadástól a több érzékszervre egy időben ható audiovizuális, illetve számítástechnikai lehetőségeket felhasználó előadásig. Ezeken az alapvető feladat az ismeretek elméleti közlése és azok tanulása.

A gyakorlati foglalkozásokon az elméletre alapozva a gyakorlati kipróbálás, érzékelés és tapasztalás áll az előtérben, ha szükséges elméleti bevezetővel és menet közbeni magyarázatokkal.

Gyakorlati foglalkozások típusai

- Egyénenkénti foglalkozások (alaki felkészítés, fegyverismeret, gép-, harcjárművezetés stb.);
- Kis alegység összekovácsolása (kezelőszemélyzet, tűzcsoport, raj);
- Alegység összekovácsolása (szakasz, század, zászlóalj).

Gyakorlati foglalkozások formái

Gyakorló foglalkozások
Egyes kiképzési-szakkiképzési ágak tárgyköreinek megtanítása és gyakoroltatása addig, amíg a végrehajtók cselekedetei, cselekedetcsoportjai folyamatossá, gyorssá válnak és megközelítik vagy elérik az automatikus szintet.

Szakkiképzési foglalkozások
A katonák egyéni szakbeosztásukra való felkészülésének gyakorlati fázisa.

Harcászati–alaki foglalkozások
Célja az egyes fogások, tevékenységek rendjének, a katona, kezelő, alegység helyének, szerepének megértetése és begyakoroltatása az alegység minden katonájával és alegységével. A harctevékenységek különböző fajtáiban és különböző helyzetekben szükséges jártasságok és készségek kialakítása. A mozzanatonkénti vagy elemekre bontott végrehajtást addig kell ismételni, amíg a végrehajtók a jártasság vagy készség foglalkozásvezető által meghatározott szintjét el nem érik. Végrehajtható gyalog, gép-harcjárművekkel, szimulációs eszközökkel.

Harcászati foglalkozások
Átmenetet képeznek a harcászati-alaki foglalkozások és a harcászati gyakorlatok között, általában kis alegység vagy szakasz kötelékében hajtjuk végre. Itt általában a harcászati-alaki foglalkozásokon már begyakorolt részmozzanatokat „harcászati helyzetben" összefüggően hajtjuk végre.

A végrehajtás közben szigorúan meg kell követelni a harcszerű magatartást és az előírások, normák betartását.

Végrehajtható kiképzési, bemutató és ellenőrzési céllal is. (Szakharcászati foglalkozások szakalegységek részére hasonló módszerekkel, alaki és szakharcászati foglalkozásokkal kerül levezetésre.

Harcászati gyakorlatok
A harcászati gyakorlat a különböző fegyvernemek, támogató alegységek, szakaalegységek összekovácsolását szolgálja. Itt a parancsnokok (törzsek), alegységek huzamos időn át nappal és éjszaka gyakorolják az összfegyvernemi harc vezetését és végrehajtását. Lehet egyoldalú és kétoldalú, egy, illetve több fokozatú.

Lőelőkészítő foglalkozások
A lövészeteket éleslövészettel egybekötött, harcászati gyakorlatokat megelőző, arra való felkészítést szolgáló foglalkozás. A lőgyakorlat végrehajtásán kívül más a célfelderítéssel, távolságbecsléssel, fegyverek kezelésével és tűzkésszé tételével stb. foglalkozó mozzanatok is beépíthetők.

Lövészetek
Katonák, alegységek részére a lövészeti utasításokban előírt egyéni és kötelék-lőgyakorlatok végrehajtása, éles lőszerrel. Végrehajtásának és értékelésének rendje a hatályos lőkiképzési utasításban található.

Harcászati gyakorlatok szimulációs eszközök felhasználásával
A harcászati gyakorlat szimulációs eszközök felhasználásával a különböző fegyvernemek, támogató alegységek, szakaalegységek összekovácsolását szolgálja számítógépes támogatással a virtuális harcmezőn.

Harcászati gyakorlatok éleslövészettel egybekötve
Az alegységek harcászati és lövészeti (lőkiképzési) felkészítésének befejező mozzanata nappal vagy éjszaka. A harcászati elgondolással szinkronban kell lennie a lőfeladatnak és a célok elhelyezésének. Az alegységek tevékenysége általában döntnöki ellenőrzés mellett történik.

Ellenőrző foglalkozások
Az elöljáró által rendszeresen vagy váratlanul elrendelt végrehajtás a követelmények, normateljesítmények felmérésére.

Fontos módszertani alapelvek
Amennyiben a gyakorlók először vannak a gyakorlótéren vagy a lőtéren, azt a foglalkozásvezetőnek tereptájékoztató keretében be kell mutatni!

Harcászati, lőkiképzési vagy bármilyen terepen végrehajtott foglalkozást úgynevezett harcászati helyzetbe állítással vagy harcászati tájékoztatóval kell kezdeni!

A végrehajtás során a gyakorlótereket a lehetséges harcterülethez hasonlóan kell berendezni, az imitációval és gyakorló lőszerek használatával a valós helyzetben előforduló effektusokat kell létrehozni.

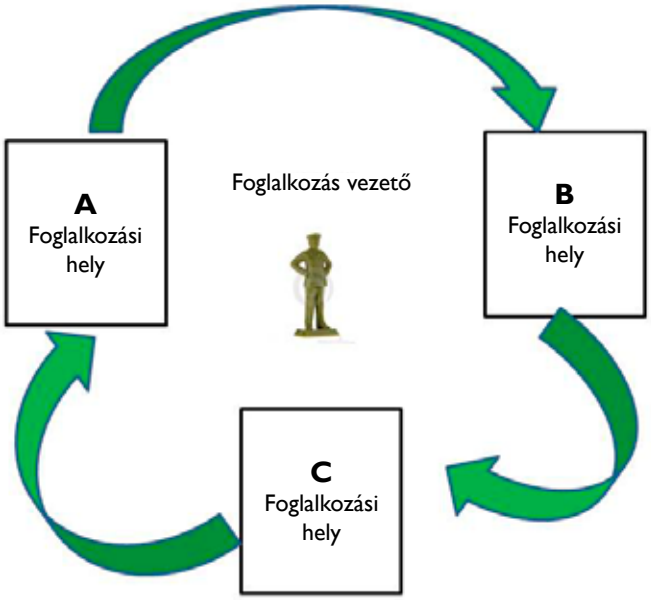
A komplex kiképzés
A kiképzés hatékonyságának fokozása, a kiképzésre rendelkezésre álló idő, eszközök, bázisok, kiszolgáló és támogató erők jobb kihasználása, a foglalkozások változatossága érdekében alkalmazható oktatási forma.

Lényege, hogy a komplex foglalkozáson a kiképzés több foglalkozási helyen más tartalommal, céllal és eljárással, különböző eszközökkel egy időben folyik a gyakorlás. A foglakozásvezető időrendjének megfelelően a kiképzendők a foglalkozási helyeken váltják egymást.

A kiképzésnek ez a formája akkor célszerű, ha a foglalkozás tananyaga jól elkülöníthető, részekre bontható az egyes tananyagrészek gyakorlásához különböző eszközök, harcjárművek esetleg eljárások szükségesek. Ennek megfelelően egy időben több helyen, más-más eszközök, eljárások alkalmazásával folyhat a felkészítés, gyakorlás. Elengedhetetlen a részfoglalkozási helyeken az oktatók vagy a foglalkozásvezetők magas szintű felkészültsége.

Ez a tisztképzésben akár magasabb évfolyamú tisztjelölt is lehet.

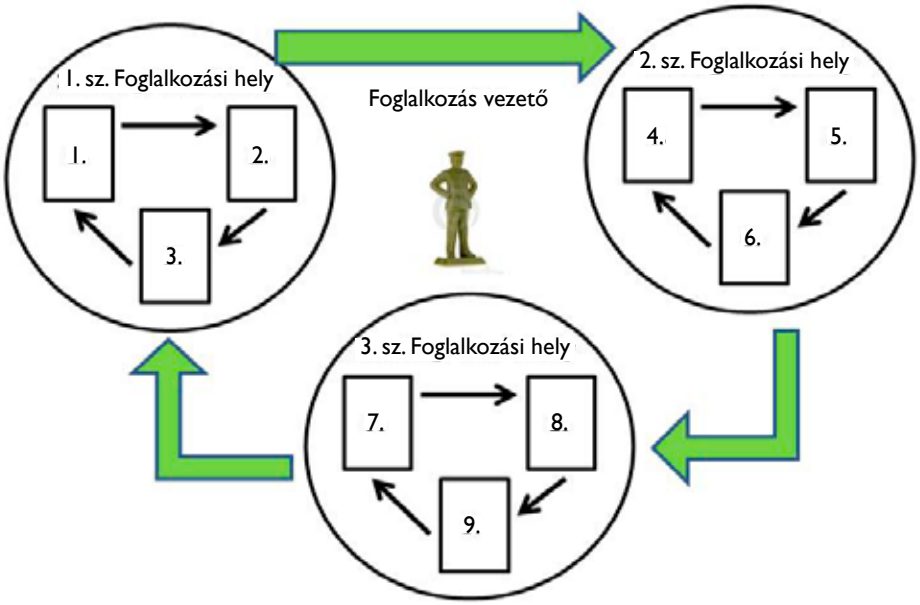
Komplex foglalkozás három gyakorló helyen

A foglalkozási helyek számát, berendezését, a csoportok létszámát az előírt és elsajátítani kívánt tananyag mennyisége, az alegység létszáma, a rendelkezésre álló kiképzési eszközök, a bázisok száma és a rendelkezésre álló idő függvényében célszerű meghatározni.

A gyakorlás hatékonyságát fokozza, ha a csoportok raj, tűzcsoport (kezelő személyzet) nagyságban vannak kijelölve.

Komplex foglalkozás három foglalkozási és kilenc gyakorló helyen

A váltási időket, illetve az egy-egy foglalkozási helyen felhasznált időket az elsajátítandó tananyag nehézsége, a csoportok létszáma és száma, a katonák előképzettsége, és a gyakorlások intenzitása határozza meg.

A foglalkozási, gyakorlóhely-vezetők köthetők az oktatási helyhez vagy a csoportokhoz. Mind a két lehetőségnek vannak előnyös és hátrányos oldalai. Ezt a körülmények, illetve a részfoglalkozások vezetőinek oktatás-módszertani jártassága függvényében lehetőség szerint a foglalkozás vezetője dönti el.

Az egy foglalkozási helyen valamennyi csoportot gyakoroltató oktató felkészültsége alaposabb és hatékonyabb lehet, mint a raját (szakaszát) minden foglalkozási helyen oktató raj- (szakasz-) parancsnoké, ebben az esetben a kötelék és a parancsnok közötti kapcsolat, kommunikáció erősödhet, valamint az oktató (kiképző) a szakmai felkészültségének a spektruma szélesedhet.

A foglalkozási helyek (azon belül a gyakorlóhelyek) sorrendjét az egyes foglalkozási helyek tananyaga és ezek egymásra épülése, nehézségi és módszertani viszonya alapján határozzák meg.

A csoportok képzését, a foglalkozási helyek számozását, a foglalkozásvezetők elosztását, az időelosztást és a váltások rendjét a foglalkozás levezetési tervében (grafikonon) kell rögzíteni és legkésőbb a foglalkozás kezdetén ki kell hirdetni!

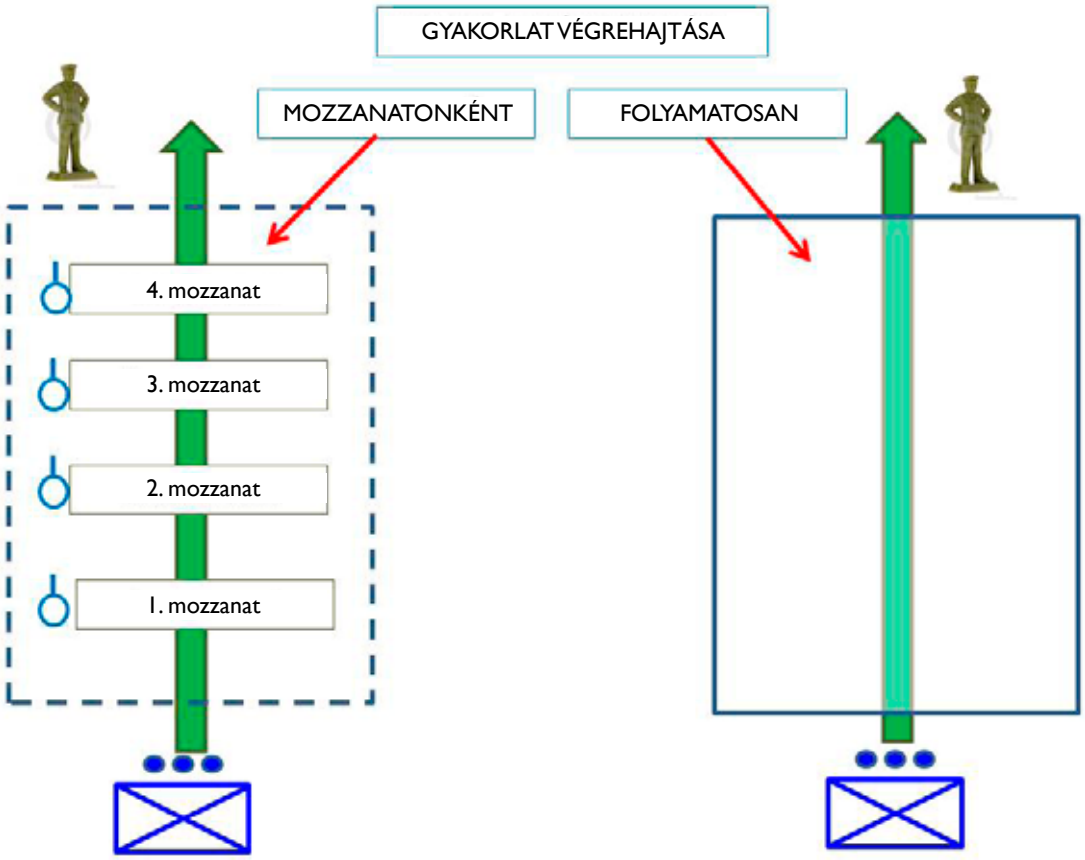
A kiképzési követelmények, a helyi lehetőségek függvényében a levezetési terv több változatban készülhet.

A komplex foglalkozásoknál a bevezető és a biztonsági rendszabályok ismertetése lehet a kezdő mozzanat, és ezek után indulnak a csoportok a helyükre.

Nagyon fontos az egymásra épülő foglalkozásoknál, hogy mi miután következik. (Például a fegyver lövészet utáni karbantartása ne előzze meg a lőgyakorlatot.)

A harcászati-alaki foglalkozások, illetve gyakorlatok végrehajtásánál az ismeretek még alaposabb begyakorlása (bevésése) érdekében, amennyiben elegendő idő áll rendelkezésre, követhetjük az alábbi végrehajtási rendet.

Az adott gyakorlatot (gyakorlati foglalkozást) a kötelék teljes állománya hajtja végre a foglalkozásvezető által meghatározott rendben. A folyamatos végrehajtást mozzanatonként, ellenőrzés mellet hajtja végre az alegység. Amikor minden mozzanat hibátlanul és megfelelő sebességgel került végrehajtásra, akkor kerülhet sor a folyamatos harcszerű végrehajtásra.

Befejezés

A komplex foglalkozások *„forgó színpad*szerű végrehajtásával több módszertani és oktatási cél is megvalósítható. A parancsnok meg tudja tervezni a beosztott parancsnokok felkészítését, és ellenőrizni tudja módszerbeli jártasságukat. A kiképzendő állomány részére mélyebb ismeretszerzést tesz lehetővé és elősegíti az alparancsnokok önálló tevékenységét, valamint a kis csoportok, kötelékek összekovácsolását. Ezen felül ezzel a jól bevált módszerrel időt, technikai eszközöket, anyagokat tudunk spórolni úgy, hogy a kiképzés hatékonyságából nem veszítünk semmit!

4. AZ ÁLTALÁNOSTÓL ELTÉRŐ HARC ÉS EGYÉB TEVÉKENYSÉGEK[10]

4.1 Lesállás

A lesállás rejtett, álcázott pozícióból tűzzel és egyéb romboló eszközökkel végrehajtott meglepetésszerű támadás a mozgó vagy ideiglenes álló ellenség ellen az élő erő, felszerelés megsemmisítése vagy megszerzése céljából.

További célja lehet még:

- az ellenséges erők harci hatékonyságának csökkentése;
- a mozgásban lévő ellenség megállítása;
- veszteségokozás, zavarkeltés, vagy késleltetés;
- fogolyejtés, okmányszerzés;
- fegyver, harci-technikai eszközök rongálása.

A lesállások csoportosítása

Előkészítés módja szerint:

- nem előkészített (hevenyészett)
- előkészített (tervezett)

Távolság szerint:

- közeli lesállás
- távoli lesállás

Kiterjedés szerint:

- pont
- terület

A pont lesállás alakzatai:

- vonal alakú
- L alakú
- Z alakú
- T alakú
- V alakú

A terület lesállás módjai:

- brit módszer
- csalétek- (csapda-) módszer

A lesállás előkészítés módja szerinti csoportosítása

Abban az esetben beszélünk hevenyészett lesállásról, ha nincs elég információ vagy idő a lesállás megtervezéséhez és helyszínének berendezéséhez. Továbbá ha az ellenség tevékenysége vizuálisan megfigyelhető, és elegendő idő áll rendelkezésre a csapda felállítására anélkül, hogy az ellenség észlelné azt.

Ilyenkor a lesállást végrehajtó alegység kontaktdrill (begyakorolt tevékenység) alapján tevékenykedik.

A tervezett lesállás egy előre meghatározott helyen és időben, konkrét ellenséges cél ellen tervszerűen – rejtett pozícióból – végrehajtott meglepetésszerű támadás. A tervszerű végrehajtás érdekében a lesállást végrehajtó alegység parancsnokának a következő információknak a birtokában kell lennie:

- az ellenséges kötelék nagysága és összetétele;
- az ellenség rendelkezésére álló fegyverzete és felszerelése;
- az ellenség tervezett útvonala és mozgási iránya;
- az ellenséges kötelék egy adott ponton való áthaladásának, illetve a lesállás pusztítási zónájába várható beérkezésének az időpontja.

A lesállás távolság szerinti csoportosítása

- közeli lesállás: Akkor beszélünk közeli lesállásról, amikor a lesállást végrehajtó alegység a pusztítási zónától maximum kézigránátdobó távolságra helyezkedik el.

10 Kocsi János Gyula hadnagy, gyakorlati oktató

– távoli lesállás: Ebben az esetben a lesállást végrehajtó alegység a pusztítási zónától kézigránátdobó távolságon kívül helyezkedik el.

A lesállás kiterjedése szerinti csoportosítása

– Pontlesállás esetében az ellenség megsemmisítésére egy pusztítási (ölő) zóna kerül kijelölésre.
– Területlesállás esetében a végrehajtó alegység egy adott területen belül az ellenség pusztítására két vagy több pontlesállást készít elő.

A lesállást végrehajtó alegység csoportosítása

Jellemzően három főbb alcsoportból áll:

Biztosító alcsoport (BIALCS)

Feladata: Biztosítani a lesállás helyszínét. Megakadályozni az ellenséges támogató vagy megerősítő erőknek, hogy csatlakozzanak a pusztítási zónába kényszerített ellenséges erőkhöz, és támogatást nyújtsanak nekik a lesállás felszámolásában.

Rohamozó alcsoport (ROALCS)

Feladata: A megsemmisítési (pusztítási) zónába ért ellenség tűzzel való pusztítása, majd lerohanása. Az ellenséges harci technikai eszközök, fegyverek megsemmisítése.

Alcsoportjai:

– átvizsgáló;
  Feladata: Az ellenséges halott katonák, járművek átvizsgálása.
– fogolyejtő;
  Feladata: Az átvizsgálókkal együttműködve a foglyok átvizsgálása, foglyul ejtése.
– romboló;
  Feladata: Az ellenséges jármű vagy fegyverek robbantással történő megsemmisítése.
– nyomeltakarító;
  Feladata: A lesállás és az elszakadás nyomainak eltüntetése.

Tűztámogató alcsoport (TÁMALCS)

Feladata: Az ellenséges gyalogjárőr vagy jármű (oszlop) megállítása. A pusztítási zónában lévő ellenség pusztítása, esetleges manőverének megakadályozása.

A lesállás végrehajtása

A lesállást végrehajtó járőr megindulási helyet (ORP) foglal a lesállás tervezett helyétől látó-, halló- és lőtávolságon kívül. Ezen a helyen a járőr utoljára felkészülhet a végrehajtandó harcfeladatra. A megindulási hely rendszerint abban az irányban van, amerre a járőr a feladat után haladni fog.

A lesállást végrehajtó alegység parancsnoka (raj, szakaszparancsnok) megalakít egy felderítő csoportot, amellyel elindul és felderíti a lesállás helyszínét. A parancsnoki felderítésre magával viszi a tervezett alcsoportok parancsnokait, és egy biztosító katonákból álló figyelő, biztosító csoportot. Erre az időre kijelöl egy rangidőst (szakaszvezénylő altiszt), aki a parancsnoki felderítés végrehajtása alatt felkészíti az alegységet a lesállás végrehajtására (tárazás, álcázás, robbanóanyag előkészítése, felszerelés átcsoportosítása).

A helyszín felderítésekor a következőkre tér ki:

– alcsoportok pozíciója;
– pusztítási zóna helye;
– (irányított repesz-) aknák, gránátok tervezett helye;
– rohamozó alcsoport előremozgásának határa. (Tilos rálépni vagy átmenni az úton!)

A parancsnok kijelöli a szétválási pontot, ahol majd a lesállás elfoglalásakor zsákokat hagyják. Ez csak abban az esetben történik meg, ha a feladat megkezdésekor a parancsnok nem hagy senkit a megindulási helyen, illetve az alegység nem tér vissza ide a feladat után. A szétválási pontot lehetőleg a lesállás helyszínétől látó- és hallótávolságon kívül könnyen azonosítható helyen kell kijelölni.

A felderítést követően lesállás tervezett helyén a parancsnok hátra hagyja a figyelő-biztosító csoportot (legalább két fő biztosító katona), akiknek feladata biztosítani a helyszínt a saját erők megérkezéséig.

A felderítő csoport visszaindul a megindulási helyre.

A járőr az elfoglalás rendjének megfelelően felveszi a menetsorrendet úgymint:

1. biztosító alcsoport
2. tűztámogató alcsoport
3. rohamozó alcsoport

A járőr előremozog a szétválási pontig.

A parancsnok – az alegység létszáma, és a rendelkezésre álló idő függvényében – egyszerre, vagy alcsoportonként kiviszi és elhelyezi az erőket. Abban az esetben, ha valamelyik alcsoport parancsnoka részt vett a parancsnoki felderítésben a szétválási pontról önállóan is elvezetheti csoportját a kijelölt helyre. A lesállás helyszínének elfoglalásakor fontos kritérium, hogy csak akkor kezdődhet meg a csoportosítások elhelyezése, amikor az előző már elfoglalta a helyét.

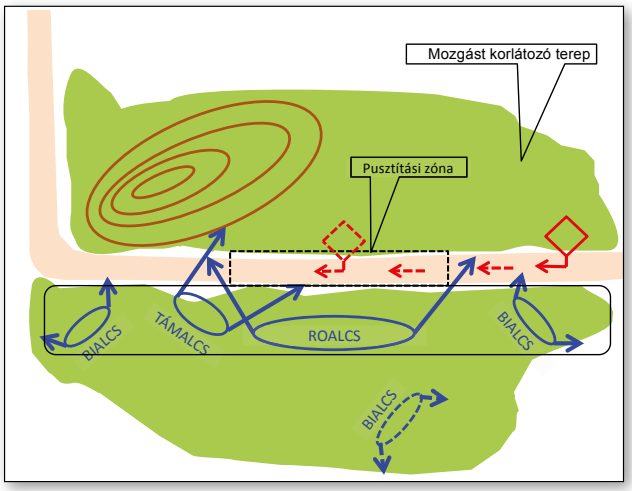
Az alcsoportok parancsnokai megszervezik a tűzrendszert, a katonák végrehajtják az álcázást, a tűztámogató alcsoport elhelyezi az aknákat.

A célpont pusztítási zónába való érkezésekor a parancsnok jelére (aknák, gránátok indítása) elindul a lesállás. Majd a tűztámogató és rohamozó alcsoport tűzfegyverei maximális tűzütemben, hatásos és pontos tüzet vezetnek a megsemmisítési zónára. Parancsra tüzet szüntetnek, majd a rohamozó alcsoport tárcserét hajt végre.

A parancsnok vezetésével a rohamozók rohamban előremozognak a kijelölt határig, majd félkörben biztosítást vesznek fel. A rohamozó alcsoportból kijelölt átvizsgáló katonák végrehajtják az ellenséges halottak átvizsgálását. Az ellenségnél talált felszereléseket egy helyre gyűjtik, majd az erre kijelölt katona ezeket robbantással megsemmisíti. A híradókezelő a középre hordott felszerelést tételesen feljegyzi, a fontos dokumentumokat elteszi.

Az első robbantással egy időben a rádiós elindítja a stoppert és percenként jelzi az eltelt időt. Majd az együttműködésben meghatározott jelekre (az elfoglalással fordított sorrendben ROALCS-TÁMALCS-BIALCS) visszavonulnak a szétválási pontra.

Legutolsóként a parancsnok érkezik szétválási pontra. Létszámellenőrzést követően gyors tempóban eltávolodnak 1 km-re, és egy biztonságos helyen szétosztják az információkat és végrehajtják az újjászerveződést.

Vonal alakú lesállás (elvi vázlat) (szerkesztette a szerző)

A pont lesállás alakzatai

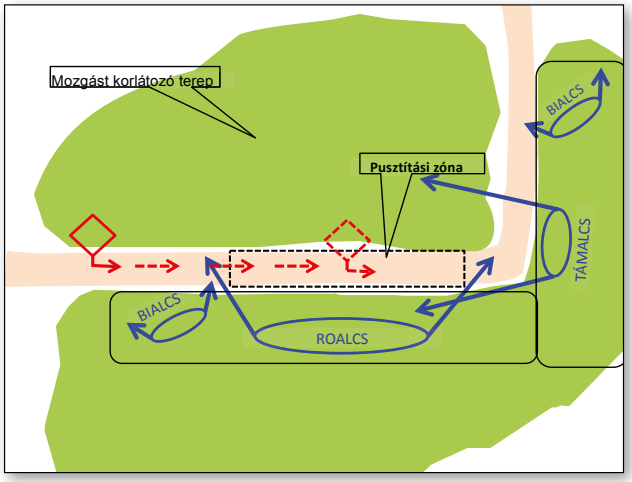
Vonalalakzat

A vonal lesállás a leggyakrabban alkalmazott pont lesállási mód. Végrehajtásánál a rohamozó alcsoport az ellenség várható mozgási útvonalával párhuzamosan, a támogató pedig arra enyhén szögben helyezkedik el. Mindkét alcsoport elhelyezésénél fő szempont, hogy a fegyverek tűzszektorai lefedjék a pusztítási zónát, ezáltal képesek hatásos oldalazó tüzet vezetni az ellenség oldalára. Ez a fajta lesállás nagy hatásfokkal alkalmazható olyan terepen, ahol az ellenség mozgása egy irányba (mozgási útvonal) korlátozódik. A természetes és mesterséges akadályok, aknák megakadályozzák, hogy a pusztítási zónába beszorított ellenség képes legyen manővert végrehajtani a lesállást végrehajtó erők ellen.

Továbbá olyan nyílt terepen, ahol a rendelkezésre álló erőkkel és tűzeszközökkel az ellenséget a pusztítási zónában lehet tartani. Ehhez azonban a meglepetésen túl lényegesen nagyobb erőfölényre, tűzeszközre és műszaki előkészítésre van szükség.

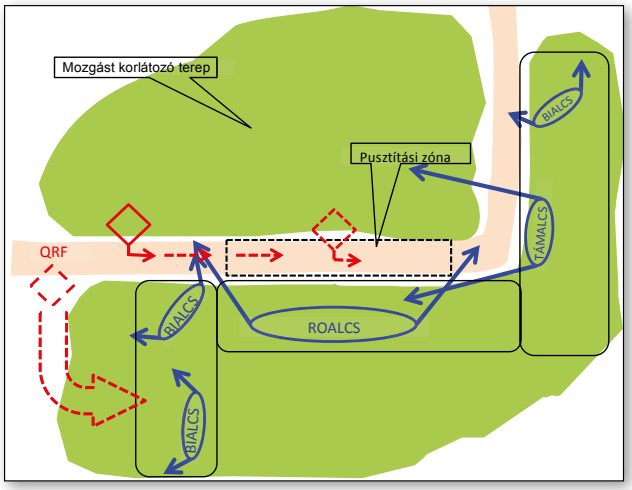
L alakzat

L alakú lesállás esetében a rohamozó alcsoport az ellenség várható mozgási útvonalára, a pusztítási zónára párhuzamosan foglal terepszakaszt. A tűztámogató alcsoportot pedig úgy kell elhelyezni, hogy szembe

„L"alakú lesállás (elvi vázlat) (szerkesztette a szerző)

(vagy közel szembe) kerüljön az érkező ellenséges járőrrel vagy járműoszloppal. Így a tűztámogató alcsoport páncéltörő vagy sorozatlövő tűzfegyverei hatásosan képesek megállítani, és a pusztítási zónában tartani az ellenséges erőket. Ily módon a pusztítási zónában rekedt ellenség két irányból (szemből és oldalról) kerül hatásos tűz alá. Az „L" alakú lesállás elsősorban olyan terepen alkalmazható, ahol az ellenség mozgási útvonalán éles útkanyar vagy hasadék található. Nem célszerű ezt a lesállást abban az esetben alkalmazni, ha a tűztámogató alcsoport pozíciójának elfoglalásához egyenes utat vagy ösvényt kellene kereszteznie.

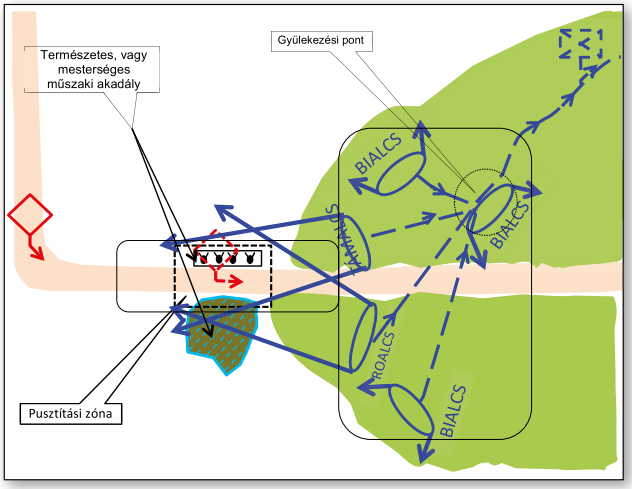
„Z"alakú lesállás (elvi vázlat) (szerkesztette a szerző)

Z alakzat

Az „L" alakzat módosított variációja. A különbség csupán annyiban mutatkozik, hogy az előző formáció kiegészül egy biztosító szárnnyal, így alakul ki a „Z" formáció. Ennek a biztosító alcsoportnak a feladata megakadályozni az esetlegesen érkező megerősítő ellenséges erők (QRF) segítségnyújtását és lehetséges szárny irányú manőverét.

T alakzat

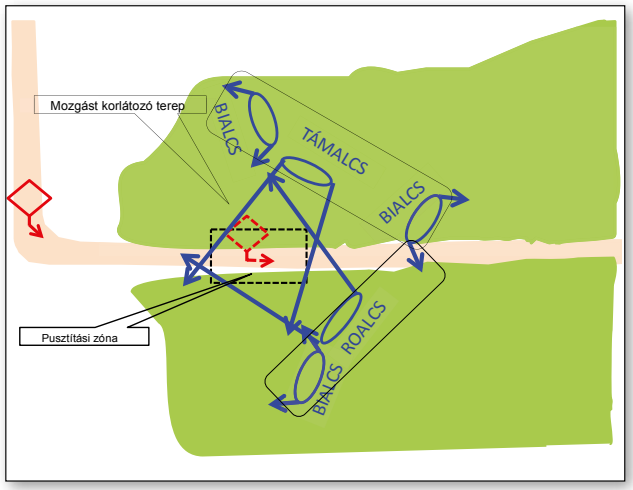
Ez a módszer leginkább az üldöző ellenség lassítására, megzavarására, zaklatására szolgál. A T alakú lesállás végrehajtásánál az alcsoportok az ellenség menetvonalára merőlegesen foglalnak tüzelőállást, így a lesállást végrehajtó saját járőr és a menetet végrehajtó ellenséges erő mozgási útvonala egy „T" betűt formáz. A lesállás helyének olyan helyet célszerű választani, ahol az ellenség mozgási útvonala egy erdőn vagy sűrű bokros területen keresztül vezet. Amikor az ellenség beér a pusztítási zónába, és tűz alá kerül, számítani kell arra, hogy manőverezni próbál majd a lesállást végrehajtó alegységre. Ennek megakadályozására célszerű aknákat és csapdákat alkalmazni a lehetséges manőverre alkalmas terepszakaszon.

„T"alakú lesállás (elvi vázlat) (szerkesztette a szerző)

A gyors támadás végrehajtása után a végrehajtó alegység átvizsgálás nélkül elszakad a sűrű növényzeten át.

A támadás célja, hogy az ellenséges járőr vagy menetoszlop veszteséget szerezzen, és elbizonytalanodjon. Ennek következtében a további menetet csak megnövelt biztosítással és alacsonyabb sebességgel lesz képes folytatni. Előnye, hogy kisebb erő esetében is eredményesen alkalmazható mind nappal, mind éjszaka.

„V"alakú lesállás (elvi vázlat) (szerkesztette a szerző)

V alakzat

V alakú lesállás esetében, hasonlóan a „T" alakzathoz, a rohamozó és tűztámogató alcsoportok az ellenség mozgási útvonalának két oldalán egymással szöget bezárva „V" alakban helyezkednek el. A baráti tűz elkerülése miatt a feladat megtervezésénél és végrehajtásánál nagy hangsúlyt kell fektetni a tűzrendszer megszervezésére. Ez a fajta lesállás részben fedett terepen nagy hatékonysággal alkalmazható. Előnye, hogy nehezen felfedhető, azonban hátránya, hogy az alcsoportok tevékenységének és a tűzrendszernek a koordinálása bonyolultabb, mint bármely más pontlesállás esetében.

A szakasz erejű alegység az a legkisebb erő, ami képes egy terület lesállás végrehajtásához. A terület lesállást olyan terepen célszerű előkészíteni, ahol az ellenség mozgása főképp utakra, ösvényekre, hasadékokra, folyómedrekre korlátozódik.

Terület lesállások

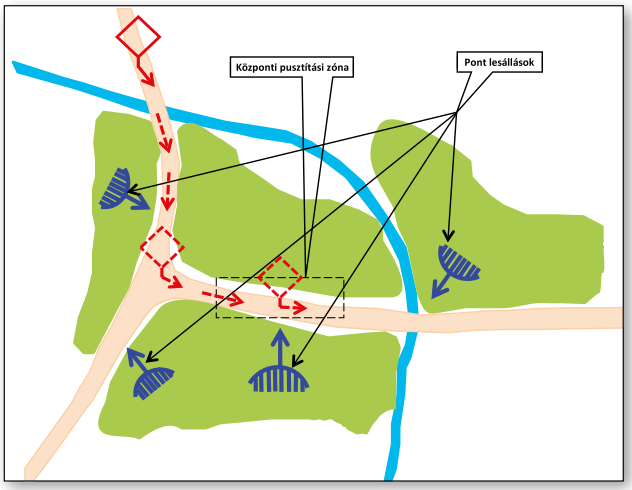
„Brit módszer”

Olyan területen alkalmazzuk, ahol az ellenség mozgása főképp utakra, ösvényekre, hasadékokra, folyómedrekre korlátozódik. A sikeres brit módszerű terület lesállás végrehajtásának kritériuma, hogy a mozgási útvonalon legyen egy kereszteződés, vagy be nem látható útkanyarulat, továbbá, hogy az utak környezete mozgásra és menekülésre alkalmatlan legyen. A központi pusztítási zónát a kereszteződés közelébe kell tervezni.

Az innen vezető lehetséges menekülési útvonalakra további pont lesállásokat kell tervezni. Ezek a pont lesállások – az ellenség felbukkanásakor még nem – csak felfedésük esetén tüzelnek. A számukra túl nagy ellenséges csoportokat tovább engedik a központi tűzzóna felé.

A terület lesállás végrehajtása akkor kezdődik, amikor az ellenség a központi pusztítási zónába ért. Következő lépésként a menekülési utakon települt lesállások akkor fedik fel magukat és kezdik el az ellenség pusztítását, amikor az csoportokra szakadva megpróbál kijutni a központi megsemmisítési tűzzónából.

Ha nem áll rendelkezésre elegendő információ az ellenség pontos mozgási útvonaláról, engedélyezhető, hogy bármelyik kívül fekvő pont lesállás aktiválja magát, ha megfelelő erejű ellenség érkezik a megsemmisítési zónájába.

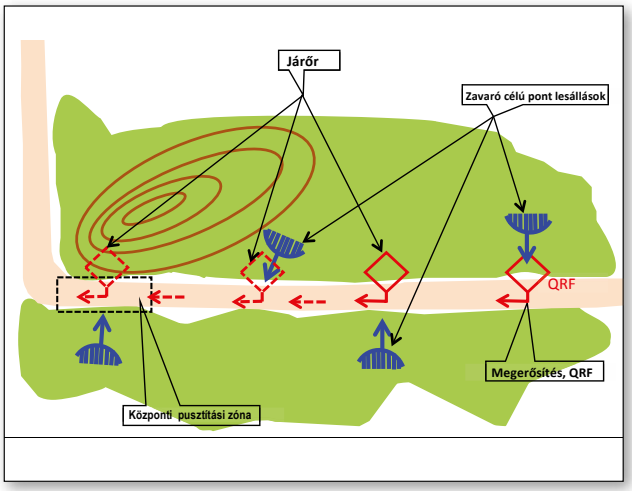

Terület lesállás „brit módszer” (elvi vázlat) (szerkesztette a szerző)

Csalétek- (csapda-) módszer

Ennek a lesállásnak a tervezésénél is fontos kritérium, hogy az utak környezete mozgásra és manőverre alkalmatlan legyen. A központi pusztítási zónát az ellenség megközelítési vagy tervezett mozgási útvonala mentén állítjuk fel. Továbbá pont lesállásokat telepítünk a segítségül érkező erők számára.

A központi tűzzónában megtámadott ellenséges erő fog csaliként szolgálni. Az út mentén felállított többi vonalas lesállásnak elég erősnek kell lennie ahhoz, hogy a segítségül érkező erőket (QRF) megsemmisítse.

Terület lesállás „csalétek-módszer” (elvi vázlat) (szerkesztette a szerző)

Ha nem áll rendelkezésre elég erő az ellenség elpusztítására, a parancsnok úgy is dönthet, hogy ezek a pont lesállások csak zaklató támadásokat hajtanak végre, a segítségül érkező erők gyengítésére, erejének szétforgácsolására.

Csalétekként akár fix objektum is használható, amelyen rajtaütést hajtunk végre, és ez indítja be a terület lesállást.

4.2 Rajtaütés

A rajtaütés egy ellenséges területen lévő vagy ellenség által elfoglalt objektum, illetve tűzeszköz ellen végrehajtott meglepetésszerű támadás, melynek célja lehet az ellenséges épület vagy haditechnikai eszköz elpusztítása, az ellenség megzavarása vagy információszerzés. A végrehajtó alegység a rajtaütést az ellenséges területre való rejtett megközelítéssel hajtja végre. A támadást tervezett visszavonulás követi.

A raj nem hajt végre rajtaütést.

Szakasz szinten a rajtaütés végrehajtása hasonló a lesállás végrehajtásához.

A rajtaütést végrehajtó alegység a lesálláshoz hasonlóan három alcsoportból áll:

Biztosító alcsoport (BIALCS)

Feladata: Biztosítani a rajtaütés helyszínét. Külső gyűrűt képezve megakadályozni az ellenséges támogató vagy megerősítő erőknek, hogy kívülről megtámadják a rajtaütést végrehajtó alegységet.

Rohamozó alcsoport (ROALCS)

Feladata: Az ellenséges harci technikai eszköz, fegyver megsemmisítése, a célobjektum átvizsgálása, pusztítása.

Alcsoportjai:

- átjáró nyitó
  Feladata: Az ellenséges műszaki záron való átjáró nyitás. Épületbe való behatolás esetén betörési pont előkészítése.
- kereső alcsoport
  Feladata: A célszemélyek, okmányok, fegyverek megkeresése.
- fogolyejtő alcsoport
  Feladata: A kereső alcsoporttal együttműködve a foglyok átvizsgálása, foglyul ejtése.
- romboló
  Feladata: A célobjektum, tűzeszköz, fegyverek megsemmisítése, robbantások végrehajtása.
- nyomeltakarító
  Feladata: a rajtaütés és az elszakadás nyomainak eltüntetése.

Tűztámogató alcsoport *(TÁMALCS)*

Feladata: A rohamozó alcsoport tűzzel történő támogatása. Az ellenség menekülésének vagy manőverének megakadályozása.

Rajtaütés végrehajtása

A rajtaütést végrehajtó járőr megindulási helyet (ORP) foglal a célobjektumtól látó-, halló- és lőtávolságon kívül. Ezen a helyen a járőr utoljára felkészülhet a végrehajtandó harcfeladatra. A megindulási hely rendszerint abban az irányban van, amerre a járőr a feladatot követően a visszamozgását tervezi.

A szakaszparancsnok megalakít egy felderítő csoportot, amellyel elindul és felderíti a célobjektumot. A parancsnoki felderítésre magával viszi a tervezett alcsoportok parancsnokait, és egy biztosító katonákból álló figyelő-biztosító csoportot. Erre az időre kijelöl egy rangidőst (szakasz vezénylő altiszt), aki a parancsnoki felderítés végrehajtása alatt felkészíti az alegységet a lesállás végrehajtására (tárazás, álcázás, robbanóanyag előkészítése, felszerelés átcsoportosítása).

A helyszín felderítésekor a következőkre tér ki:

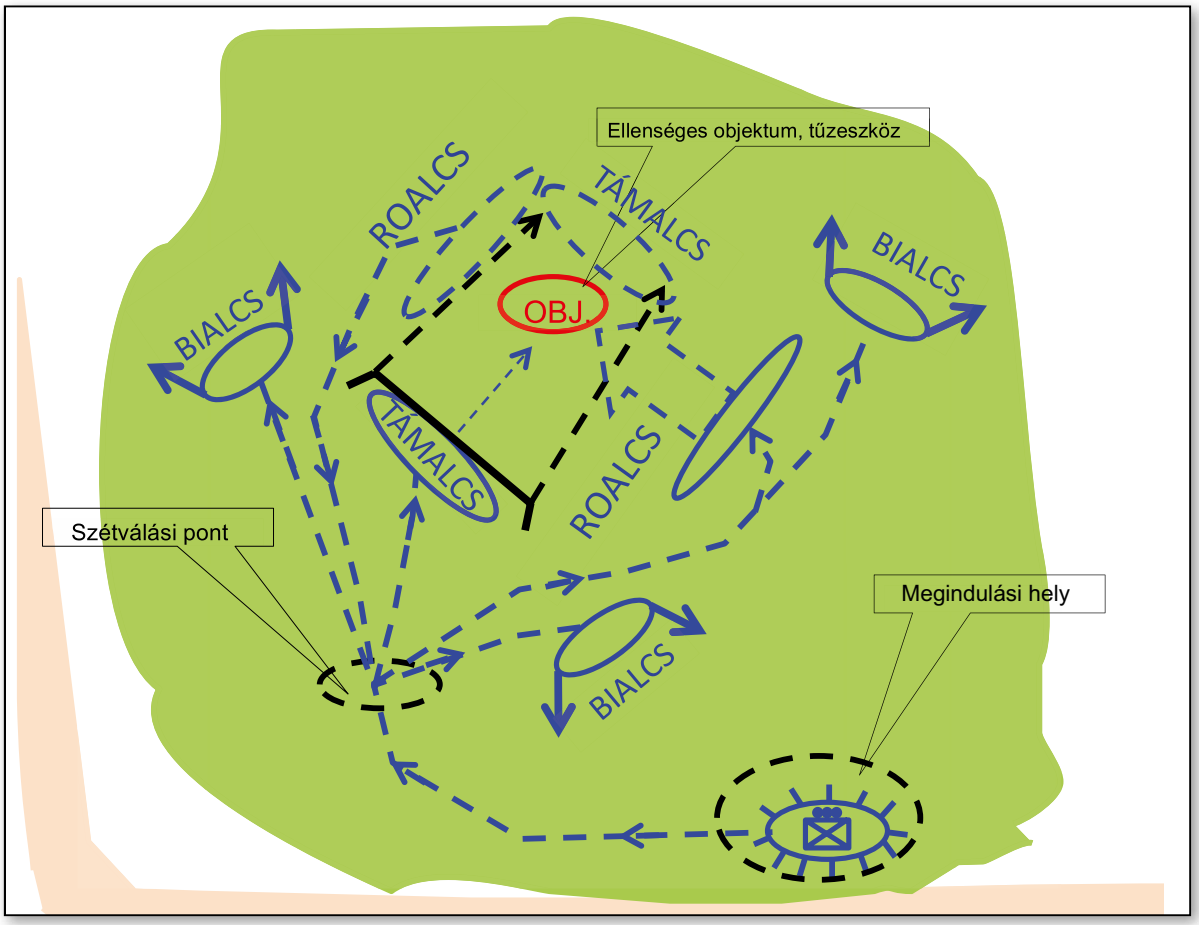
- fontos célok;
- alcsoportok pozíciója;
- mozgási irányok, határok;
- roham terepszakasz;
- tűzáthelyezés iránya, célja;
- (irányított repesz-) aknák, gránátok tervezett helye;

A parancsnok kijelöli a szétválási pontot, ahol majd a rajtaütés helyének elfoglalásakor a zsákokat hagyják. Ez csak abban az esetben történik meg, ha a feladat megkezdésekor a parancsnok nem hagy senkit a megindulási helyen, illetve az alegység nem tér vissza ide a feladat után. A szétválási pontot lehetőleg a célobjektumtól látó- és hallótávolságon kívül könnyen azonosítható helyen kell kijelölni.

A felderítést követően lesállás tervezett helyén a parancsnok hátrahagyja a figyelő-biztosító csoportot (legalább két fő biztosító katona), akiknek feladata biztosítani a helyszínt a saját erők megérkezéséig.

A felderítő csoport visszaindul a megindulási helyre.

– A járőr az elfoglalás rendjének megfelelően felveszi a menetsorrendet úgymint:
  1. biztosító alcsoport
  2. tűztámogató alcsoport
  3. rohamozó alcsoport
– A járőr előremozog a szétválási pontig.
– Az alcsoportparancsnokok elvezetik alcsoportjaikat a meghatározott helyükre. A tűztámogató alcsoport csak akkor kezdheti meg a helyének az elfoglalását, amikor a biztosító alcsoport jelentette, hogy elfoglalta a pozícióját. Ezt követően a parancsnok kiviszi a rohamozó alcsoportot a roham terepszakaszára (ez az utolsó rejtett, fedett terület az objektum előtt).
– Az alcsoportok parancsnokai megszervezik a tűzrendszert, és felkészülnek a feladatra.
– A parancsnok jelére a tűztámogató alcsoport tűzfegyverei maximális tűzütemben, hatásos és pontos tüzet vezetnek a célobjektumra. Ezzel indul a rajtaütés.
– Ez alatt a rohamozó alcsoport tűz és mozgás összhangjával megközelítik az objektumot. Szükség szerint átjárót nyitnak, áthaladnak rajta, majd folytatják az előremozgást. Csak akkor tüzelnek, ha felfedték őket. Hatásos távolságon belül kézigránátot dobnak, és megsemmisítik az ellenséges erőket. A parancsnok jelére a tűztámogatók tűzáthelyezést, tűzbeszüntetést hajtanak végre.
– A parancsnok vezetésével a rohamozók rohamban előremozognak a kijelölt határig, majd félkörben biztosítást vesznek fel. Ezt követően magához rendeli a tűztámogatókat is, és megszervezi a tűzrendszert.
– A rohamozó alcsoportból kijelölt átvizsgáló katonák végrehajtják az ellenséges halottak átvizsgálását. Az ellenségnél talált felszereléseket egy helyre gyűjtik, majd az erre kijelölt katona(ák) ezeket robbantással megsemmisítik. A híradókezelő a középre hordott felszerelést tételesen feljegyzi, a fontos dokumentumokat elteszi.

Rajtaütés (elvi vázlat) (szerkesztette a szerző)

– Az első robbantással egy időben a rádiós elindítja a stoppert, és percenként jelzi az eltelt időt, majd az együttműködésben meghatározott jelekre (az elfoglalással fordított sorrendben ROALCS–TÁMALCS–BIALCS) visszavonulnak a szétválási pontra.
– Legutolsóként a parancsnok érkezik a szétválási pontra. Az alegység visszatér a megindulási helyre, ott létszámellenőrzést hajtanak végre. Majd gyors tempóban eltávolodnak 1 km-re a szétválási ponttól, és egy biztonságos helyen szétosztják az információkat, és végrehajtják az újjászerveződést.

4.3 Járőrözés

A járőrözés olyan tevékenység, amelyet az alegységek minden harc- és átmeneti tevékenység során folyamatosan végeznek.

A járőrözés célja lehet:
– az ellenségről rendelkezésre álló adatok frissítése;
– a vizuális kapcsolat megteremtése vagy fenntartása;
– az ellenség zavarása vagy megsemmisítése;
– a terület felderítése a saját alegység számára.

A járőrözés a feladat függvényében végrehajtható nappal vagy éjszaka.

A parancsnok legrelevánsabb információszerzési módja a járőrök kiküldése. A járőrözés komplex feladat, ezért a sikeres végrehajtásához elengedhetetlen a jó kiképzettség, a katonák elkötelezettsége, elszántsága, a végrehajtó alegység jó összekovácsoltsága, valamint a parancsnok(ok) határozottsága, gyors helyzetfelismerő és részletes, előrelátó tervező képessége.

A harctevékenységek során alkalmazott járőrök típusai:
– Felderítő járőr;
– Harci járőr.

Felderítő járőr

A felderítő járőr olyan 3-4 főből álló kiserejű alegység, amit a század vagy zászlóalj-harccsoport küld ki terepfelderítés és információszerzés céljából. A járőr feladatát gyalog figyeléssel, füleléssel, rejtve, a terepet átvizsgálva oldja meg. A felderítő járőr kerülje el a harcot. Ez alól kivételt képez, ha lehetősége van váratlanul nagy értékű cél elpusztítására, illetve ha támadás elhárítása érdekében ez elkerülhetetlené válik.

Feladatai:
– adatok gyűjtése a terepről;
– részletes információ szerzése az ellenség elhelyezkedéséről, erejéről, összetételéről, harcrendjéről, tűzrendszeréről;
– saját műszaki zárrendszer ellenőrzése;
– ellenséges felderítő erők tevékenységének felfedése;
– az ellenség által lehetségesen észlelhető, saját erők tevékenységére utaló jelek felismerése és jelentése.

Harci járőr

A rajnál nagyobb, rendszerint szakasz erejű alegység, melyet azért küld ki az elöljáró, hogy a harcérintkezés felvételével információkat gyűjtsön az ellenségről. A harci járőr feladatát gyalog, általában rejtve, rajtaütéseket és lesállásokat alkalmazva oldja meg. Ereje minimum két raj, általában megerősített szakasz.

Feladatai:
– rajtaütés;
– lesállás (gyalogjárőr vagy jármű ellen);
– az ellenség felderítő szerveinek akadályozása;
– az ellenség műszaki tevékenységének zavarása;
– megtévesztés, figyelemelterelés;
– saját felderítő szervek és műszaki erők tevékenységének fedezése.

4.4 Vállalkozás

A vállalkozás olyan korlátozott célú támadás, amely során a vállalkozást végrehajtó alegység éjszaka vagy rossz látási viszonyok között megközelíti és meglepetésszerűen megtámadja *„a saját csapatokkal közvetlen harcérintkezésben lévő ellenség által megszállt területen az előre kiválasztott, és megfigyelt objektumot, majd az akció végrehajtása után visszatér a saját területre.”*A vállalkozás célja lehet:

- fogolyejtés;
- fontos fegyver vagy objektum megsemmisítése;
- fontos okmányok, harci, technikai eszközök, felszerelési tárgyak zsákmányolása.

A dandárparancsnok a vállalkozás végrehajtására lövészszakaszt vagy századot jelölhet ki.

A szakasz megerősíthető mesterlövész és páncéltörő részleggel, valamint műszaki és egészségügyi katonákkal. *„A szakasz tevékenységét – a vállalkozás felfedése esetén – 2-3 tüzérüteg és a közvetlen harcérintkezésben lévő alegységek kijelölt tűzfegyverei támogatják. A vállalkozást végrehajtó alegységparancsnok részére a dandárparancsnok által kijelölt személy – a harcvezető központ részleg parancsnoka vagy a peremvonalban lévő zászlóalj parancsnoka – határozza meg a feladatot, aki egyben koordinálja a vállalkozást biztosító alegységek tevékenységét is. A szakaszparancsnok a peremvonalban helyszínen vagy terepasztalon szervezi meg. Amennyiben lehetőség van rá, a* vállalkozás végrehajtását – még saját területen hasonlóan – *berendezett terepen be kell gyakoroltatni. A végrehajtáshoz* átjáró*nyitó, figyelő-biztosító, rajtaütő* és fogolyejtő alcsoportokat kell szervezni. A vállalkozást végrehajtó alegység megindulási helyét a saját peremvonal mögött 500-800 *m-re kell kijelölni. Innen kezdi meg a tevékenységét és a végrehajtás után ide érkezik vissza. A saját alegységek által létrehozott műszaki zárrendszeren a közvetlen harcérintkezésben lévő alegységek nyitnak átjárót és biztosítják azt. A vállalkozást hangtalanul kell végrehajtani, azonban a parancsnoknak meg kell szervezni a felfedés esetére is a tevékenység rendjét.”*

Vállalkozás végrehajtása:

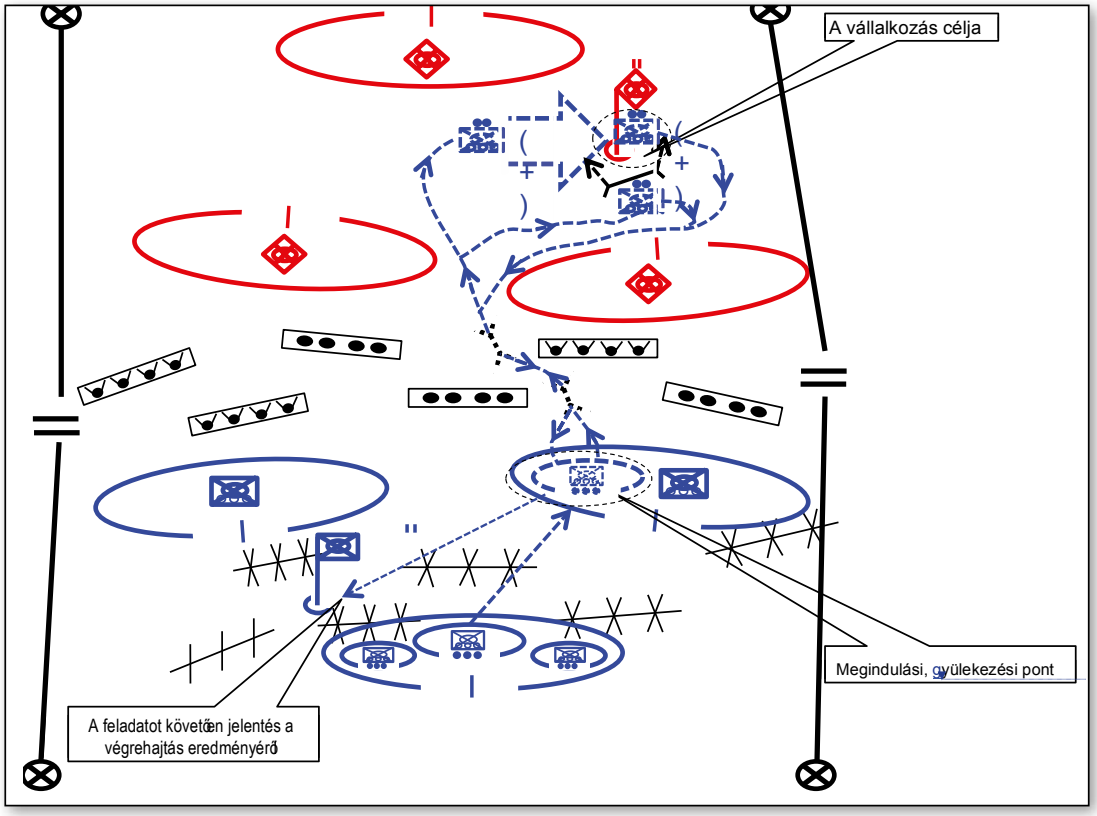
- A vállalkozás végrehajtására kijelölt szakasz parancsnoka jelentkezik feladatvételezésre a peremvonalban lévő zászlóalj parancsnokánál, vagy az elöljáró magasabb egység(dandár) harcvezető központ (részleg), parancsnokánál.
- Feladatvétel után értelmezi a feladatot, és pontosítja az esetlegesen megerősítésül kapott erőket. (Milyen és mekkora erőt kap megerősítésül? Milyen felszereléssel és fegyverzettel? A megerősítő kötelék csatlakozásának helye és ideje.) A vállalkozás parancsnoka jelenti, hogy a feladatot megértette, illetve hogy van-e tisztázatlan kérdés. Milyen kiegészítő felszerelésre, támogatásra van szüksége.
- A szakaszparancsnok kiadja előzetes intézkedését – a feladatra történő felkészülésre vonatkozóan – az alárendeltek felé. A végrehajtandó feladatokért a szakasz altiszt a felelős.

Intézkedésében a következőkre tér ki:

1. Mi a feladat?
2. Mikor kell megkezdeni a feladatot?
3. Milyen erőket kap a szakasz megerősítésül?
4. Milyen anyagot kell felvételezni a feladathoz?
5. Megszabja, hogy milyen csoportosításokat kíván létrehozni: átjáró-nyitó alcsoport (ÁNYALCS), figyelő-biztosító alcsoport (FIBALCS), fogolyejtő alcsoport (FOEALCS), rohamozó alcsoport (ROALCS), illetve azok felkészülési feladatait (pl. éjjellátó eszközök ellenőrzése, fegyverek ellenőrzése, speciális eszközök felvételezése)
6. Intézkedik egy terepasztal előkészítéséről.
7. Meghatározza, hogy a vállalkozó csoport mikorra érje el a készenlétet.

- A szakaszparancsnok részletes szemrevételezést hajt végre a saját peremvonalban lévő század figyelő harcálláspontján, amit a számára közvetlenül feladatot elrendelő parancsnok (a harcvezető központ parancsnoka vagy a peremvonalban lévő zászlóalj parancsnoka) vezet. A szakaszparancsnok vázlatot készít, melyen rögzíti: a saját erők, eszközök, műszaki zárak, elhelyezkedését. A felderített ellenséges erők és főbb tűzeszközök, műszaki zárrendszer elhelyezkedését, főbb tájékozódási pontokat, a célobjektumot, a hézagokat, valamint az átszivárgásra alkalmas területeket. Részleteiben pontosítja és tereptárgyakhoz köti a feladat végrehajtási rendjét.
- A terv pontosítása után visszatér a szakaszparancsnok az alegységéhez, jelentést kér az előzetes intézkedésében meghatározott és elvégzett feladatokról.
- A szakaszparancsnok vázlatának megfelelően elkészítteti a terepasztalt, majd annak segítségével kiadja a harcparancsát. Harcparancsában részletesen kitér:
- Az ellenséges és saját erők, eszközök elhelyezkedésére.
- Harcfeladatra

– A szakasz, azon belül az alcsoportok részletes feladataira, a végrehajtás egyes fázisaiban. A megerősítő támogató alegységek feladataira (pl. műszaki, mesterlövész, tüzérség). Az ellenséges felderítés esetén végrehajtandó tevékenységre.
– Kiszolgálótámogatásra (lőszer, kézigránát, speciális fegyver elosztása) Sebesültek, halottak hátraszállítására.
– A vezetést érintő híradással kapcsolatos információkra (parancsnokok elhelyezkedése, jelek-jelzések, hívónevek-hívójelek, üzemi és tartalék frekvenciák készenlét idejére)
– A szakaszparancsnok miután meggyőződött arról, hogy mindenki megértette a feladatát, intézkedik a terepasztal felszámolásáról, majd a vállalkozó alegység a végrehajtás területéhez hasonló mögöttes területen és a végrehajtás napszakának megfelelő időben megkezdi a begyakorlást.
– A meghatározott időben a szakasz megkezdi a feladatot. Abban az esetben, ha még az ellenséges műszaki zárrendszeren való áthaladás előtt felfedik a vállalkozást, azonnal be kell szüntetni a feladatot. Vissza kell térni a saját peremvonal mögé, és egy másik időpontban, más terepszakaszon és más objektumra kell végrehajtani a vállalkozást. Amennyiben a felfedés már ellenséges területen következik be, akkor azonnal be kell szüntetni a tevékenységet, és a támogató tüzérség, valamint a figyelő-biztosító alcsoportok tűzbiztosítása mellett a lehető leggyorsabban vissza kell jutni a saját peremvonal mögé. Az esetleges sebesülteket a harctéri életmentő katonák lássák el és a sebesültvivő katonák vigyék vissza a saját peremvonal mögé. A súlyos sérültek ellátását és elszállítását a ROLE-1-re a szakasz altisztje szervezze meg.

Vállalkozás (elvi vázlat) (szerkesztette a szerző)

BEFEJEZÉS

A jegyzet a honvéd tisztjelöltek felkészítésén túl alkalmazható az egyetemi képzés egyéb szakjain, valamint a Hadtudományi és Honvédtisztképző Karon folytatott katonai szaktanfolyamokon egyaránt.

A jegyzet készítése során csak nyílt, nem minősített forrásokat alkalmazhattunk, ezért a fejezetek egyes részei csak az első tiszti beosztásban, illetve a konkrét szolgálati tapasztalatok szerzésével válnak egységes, letisztult folyamattá a leendő honvédtisztek számára.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Gépesített lövésszakasz felderítésben. Jegyzet a gl. tiszti, tts.-i, tartalékos hallgatók részére. Szentendre, 1997.Ált/23

A Magyar Honvédség Szolgálati Szabályzata. 2007.

Ált/59 A Magyar Honvédség Szárazföldi Haderőnemének Harcszabályzata. IV. rész

SH 21-76 Ranger Handbook http://www.milsci.ucsb.edu/sites/secure.lsit.ucsb.edu.mili.cms/files/sitefiles/resources/Ranger%20Handbook.pdf 2014. június 12.*FM 7-8 The Infantry Rifle Platoon and Squad* http://www.shu.edu/offices/rotc/loader.cfm?csModule=security/getfile&pageid=218873, 2014. június 12.*Nyt. szám: 267/309 A katonai kiképzés módszertana kézikönyv.* A Magyar Néphadsereg kiképzési főfelügyelőség kiadványa, Budapest, 1986.

MCWP 3-35.3 Military Operations on Urbanized Terrain (MOUT), U. S. Marine Corps, DEPARTMENT OF THE NAVY Headquarters United States Marine Corps, Washington, DC, 1998. http://modernsurvivalonline.com/Files/books/fm/mcwp3353.pdf 2014. június 12.

A projekt az Európai Unió támogatásával,
az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.